CENA 3 ZŁ

ROK 14, NR 1 (107),
KWIECIEŃ 2016

WYDANIE SPECJALNE Z OKAZJI JUBILEUSZU 1050-LECIA CHRZTU POLSKI

Goniec Łukowej

BIULETYN GMINNEGO OŚRODKA KULTURY W ŁUKOWEJ

Ja Andreas (Andrzej) Johannes (Jan) Zurczyński zamieszkały w Łukowej ochrzciłem Albertem (Alberta) syna Antonij (Antoniego) Marciniszyn i Agnetis (Agnieszki) prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Thomas (Tomasz) Marciniszyn i Regina Marciniszyna wszyscy z Wólki Łukowskiej.

Obchody Jubileuszu Chrztu Polski stały się inspiracją dla Redakcji „Gońca Łukowej" do przygotowania mini monografii o naszych pradawnych, chrześcijańskich początkach, zwłaszcza, że w tym roku przypada 550. rocznica pierwszej wzmianki historycznej o istnieniu parafii łukowskiej.

Chcemy ocalić od zapomnienia to ogromne bogactwo wiary i kultury ponad dwudziestu pokoleń łukowian.

Temu też służy przygotowana przez GOK wystawa „Zabytki Parafii Łukowskiej starożytnego pochodzenia", do której, to specjalne wydanie, w całości poświęcone dziejom naszej wsi i parafii, mamy nadzieję, będzie przewodnikiem.

Parafia Łukowa w dawnej fotografii

Przedwojenny chór kościelny

Prymicje pierwszego księdza z Łukowej, 1962 r.

Ołtarz główny z polichromiami, fot. M. Puhacz

Banderia podczas Nawiedzenia Świecy, Ewangeliarza i pustych ram (na drugim planie dom parafialny z 1895 r.)

Wizytacja Parafii przez ks. Bp. S. Wyszyńskiego, 1947 r.

Nawiedzenie Świecy, Ewangeliarza i pustych ram, Łukowa 1971 r.

Obraźnice, Łukowa, lata 50. XX w.

Zamiast wstępu

Na łamach „Gońca Łukowej" pisaliśmy już wiele razy o ważnych wydarzeniach z historii parafii.

W obecnym numerze podjęliśmy się zebrania i uporządkowania tych treści oraz uzupełnienia ich o inne materiały historyczne i dokumenty kościelne, by umożliwić naszym Czytelnikom bardziej syntetyczny obraz dziejów parafii łukowskiej.

Udało się nam niestety przygotować tylko mini monografię, za względu na ogrom treści, które wymagają dłuższego jednak czasu opracowania i braku informacji naukowych, dotyczących poszczególnych, ważnych wydarzeń historycznych z życia tej wspólnoty o XIV-wiecznych chrześcijańskich korzeniach. Mamy nadzieję, że doczeka się Parafia Łukowa obszerniejszej publikacji, bo zasługują na to Jej unikatowe sakralne zabytki i piękna historia.

UKŁAD

SPECJALNEGO WYDANIA BIULETYNU Z OKAZJI JUBILEUSZU CHRZTU POLSKI JEST NASTĘPUJĄCY:

Metryki ochrzczonych parafian łukowskich z początku XVIII w. - skany z kroniki i tłumaczenia 3

Wybrane Zabytki Parafii Łukowskiej eksponowane na wystawie w GOK 5

Historia wsi i parafii uzupełniona o zdjęcia i skany wpisów z ksiąg kościelnych 11

Informacje o sukcesie „Harmonii" 28

Konkursy i wydarzenia związane z gminnymi obchodami Jubileuszu Chrztu Polski 30

REDAGUJE:
Wiesława Kubów
Lucyna Paluch
Skład: Paweł Kozyra

Projekt okładki:
Natalia Maciocha

Pomoc w przygotowaniu skanów dokumentów: Agnieszka Buczko i Agata Runowicz

WYDAWCA
Gminny Ośrodek Kultury w Łukowej
ADRES
Gminny Ośrodek Kultury w Łukowej
23-412 Łukowa
tel. 84 687 4060
gokluk1@wp.pl
www.lukowa.pl
NS-REJ. PR 86

OBMYCI ŹRÓDŁEM ŚWIĘTYM

METRYKI OCHRZCZONYCH PARAFIAN ŁUKOWSKICH Z POCZ. XVIII W. (wypisy z Księgi Metrykalnej z 1722 r.)

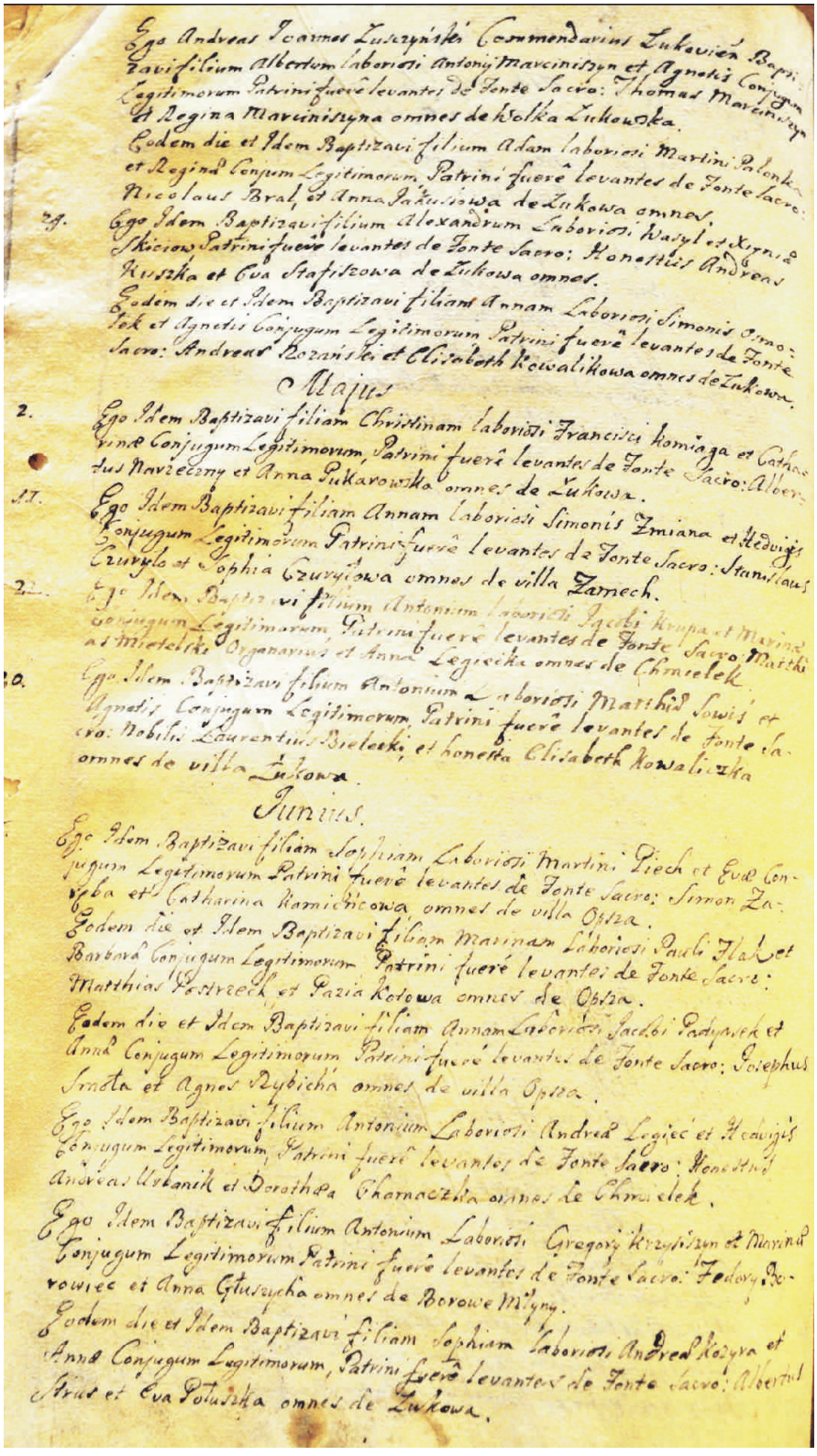

Ego Andreas Joannes Zurczyński Commendarius Łukowien Bapti-
zavi filium Albertum laboriosi Antonij Marcinisyn et Agnetis Conjug
Legitimorum Patrini fuere levantes de Fonte Sacro: Thomas Marcinisyn
et Regina Marcinisyna omnes de Wólka Łukowska.
Eodem die et Idem Baptizavi filium Adam laboriosi Martini Palonk
et Reginæ Conjug Legitimorum, Patrini fuerè levantes de Fonte Sacro:
Nicolaus Bral, et Anna Jakubiowa de Łukowa omnes.
29. Ego Idem Baptizavi filium Alexandrum laboriosi Wasyl et Xyznæ
Skiciow Patrini fuerè levantes de Fonte Sacro: Honestus Andreas
Kiszka et Eva Stafiszowa de Łukowa omnes.
Eodem die et Idem Baptizavi filiam Annam laboriosi Simonis Omo-
lok et Agnetis Conjugum Legitimorum Patrini fuerè levantes de Fonte
Sacro: Andreas Rozański et Elizabeth Kowalikowa omnes de Łukowa.

Majus

2. Ego Idem Baptizavi filiam Christinam laboriosi Francisci Komiaga et Cathe-
rinæ Conjugum Legitimorum, Patrini fuerè levantes de Fonte Sacro: Alber-
tus Navicelny et Anna Pukarowska omnes de Łukowa.
11. Ego Idem Baptizavi filiam Annam laboriosi Simonis Żmiana et Hedvigis
Conjugum Legitimorum Patrini fuerè levantes de Fonte Sacro: Stanislaus
Czuryło et Sophia Czuryłowa omnes de villa Zamech.
22. Ego Idem Baptizavi filium Antonium laboriosi Jacobi Krupa et Marinæ
Conjugum Legitimorum, Patrini fuerè levantes de Fonte Sacro: Matthias
ab Mielelski Organarius et Anna Legiecka omnes de Chmielek.
30. Ego Idem Baptizavi filium Antonium laboriosi Matthiæ Sowis et
Agnetis Conjugum Legitimorum, Patrini fuerè levantes de fonte Sa-
cro: Nobilis Laurentius Bielecki et honesta Elizabeth Kowalikowa
omnes de villa Łukowa.

Junius.

Ego Idem Baptizavi filiam Sophiam Laboriosi Martini Piech et Evæ Con-
jugum Legitimorum Patrini fuerè levantes de Fonte Sacro: Simon Za-
rzyba et Catharina Kamieńcowa omnes de villa Opiza.
Eodem die et Idem Baptizavi filium Marinam laboriosi Pauli Flak et
Barbaræ Conjugum Legitimorum Patrini fuere levantes de Fonte Sacro:
Matthias Postreck et Fazia Kotowa omnes de Opiza.
Eodem die et Idem Baptizavi filiam Annam Laboriosi Jacobi Padywek et
Annæ Conjugum Legitimorum Patrini fuere levantes de Fonte Sacro: Josephus
Smeta et Agnes Rybicha omnes de villa Opiza.
Ego Idem Baptizavi filium Antonium Laboriosi Andreæ Legiec et Hedvigis
Conjugum Legitimorum, Patrini fuerè levantes de Fonte Sacro: Honestus
Andreas Urbanik et Dorothea Chmaczka omnes de Chmielek.
Ego Idem Baptizavi filium Antonium Laboriosi Gregorij Krzyżan et Marinæ
Conjugum Legitimorum Patrini fuere levantes de Fonte Sacro: Fedorus Je-
rowiec et Anna Głuszycha omnes de Borowe Młyny.
Eodem die et Idem Baptizavi filiam Sophiam Laboriosi Andreæ Kozyra et
Annæ Conjugum Legitimorum, Patrini fuerè levantes de Fonte Sacro: Albertus
Strus et Eva Połuszka omnes de Łukowa.

Tłumaczenie strony tekstu łacińskiego poniżej

APRILIS (kwiecień) 1727

Ja Andreas (Andrzej) Johannes (Jan) Zurczyński zamieszkały w Łukowej ochrzciłem Albertem (Alberta) syna Antonij (Antoniego) Marciniszyn i Agnetis (Agnieszki) prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Thomas (Tomasz) Marciniszyn i Regina Marciniszyna wszyscy z Wólki Łukowskiej.

Redakcja składa podziękowania ks. Proboszczowi Waldemarowi Kostrubcowi za udostępnienie ksiąg archiwalnych i Dyrekcji oraz Pracownikom Muzeum Kresów w Lubaczowie za okazaną pomoc.

Tego dnia ochrzciłem także Adama syna Martini (Marcina) Palonka i Reginy prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Nikolaus (Mikołaj) Bral i Anna Jakusiowa wszyscy z Łukowej.

Ja zatem ochrzciłem Alexandrum (Aleksandra) syna Wasyla i Kignia Skiciów. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Andreas (Andrzej) Kuszka i Eva Stafiszowa wszyscy z Łukowej.
Tego dnia także ja ochrzciłem Annę córkę Simonis (Szymona) Ormotek i Agnetis (Agnieszki) prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Andreas (Andrzej) Różanski i Elizabeth (Elżbieta) Kowalikowa wszyscy z Łukowej.

MAJUS (maj) 1727
Ja zatem ochrzciłem Christinam (Krystynę) córkę Franciscu (Franciszka) Komiaga i Katherine (Katarzyny) prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Albertus (Albert) Narzeczny i Anna Pukarowska wszyscy z Łukowej.

Ja zatem ochrzciłem Annam (Annę) córkę Simonis (Szymona) Żmiana i Hedwigis (Jadwigi) prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Stanislaus (Stanisław) Czuryło i Sophia (Zofia) Czuryłowa wszyscy z miejscowości Zamch.

Ja zatem ochrzciłem Antonium (Antoniego) syna Jakobi (Jakuba) Krupa i Marina (Maryny) prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym; Matthias (Mateusz) Mietelski organista i Anna Legiećka wszyscy z Chmielka.

Ja zatem ochrzciłem Antonium (Antoniego) syna Matthias (Mateusza) i Sowiś i Agnetis (Agnieszki) prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: szlachetny Pan Bielecki i zacna Elizabeth (Elżbieta) Kowaliczka wszyscy zamieszkali w Łukowej.

JUNIUS (czerwiec) 1727
Ja zatem ochrzciłem Sophiam (Zofia) Piech, córkę rodziców prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Simon (Szymon) Żaręba i Katcharina (Katarzyna) Kamieńcowa wszyscy zamieszkali w miejscowości Obsza.
W czasie tego chrztu ochrzczona także Marinam (Maryna) córka Pauli (Pawła) i Barbary Haket prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Matthias (Mateusz) Postrzech i Pazia Kotowa wszyscy z Obszy.
Tego dnia ochrzczona także Anna córka Jakuba i Anny Padyasek prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym Josephus (Józef) Smoła i Agnes (Agnieszka) Dybicha zamieszkali w miejscowości Obsza.

Ja zatem ochrzciłem Antonium (Antoniego) syna Andrea (Andrzeja) Legieć i Hedwigis (Jadwigi) prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Andrew (Andrzej) Urbanik i Dorotha (Dorota) Chamaczka wszyscy z Chmielka.

Ja zatem ochrzciłem Antoniu (Antoniego) syna Gregory (Grzegorza) Krzysiszyn i Marina (Maria) prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Tedory (Teodor) Borowiec i Anna Głuszycha wszyscy z Borowe Młyny.
Tego dnia ochrzczona także Sophiam (Zofia) córka Andrea (Andrzeja) Kozyra i Anny prawnie zaślubionych. Rodzice chrzestni obmycia źródłem świętym: Albertus (Albert) Strus i Eva Poturska wszyscy z Łukowej.

Opr. L. Paluch i ks. G. Korgul

Ampułka z kościoła w Łukowej - naczynie liturgiczne używane przy chrzcie (eksponowane na wystawie w GOK-u)
Materiał, technika brąz i mosiądz srebrzony odlewanie, wytłaczanie.
Styl neobarok
Czas powstania II połowa XIX wieku
Autor, Fraget, Warszawa

Ampułka w kształcie greckiego naczynia oinochoe. Ustawiona na okrągłej stopie przypominającej wazę jońską. W jej profilu można wyróżnić ćwierćwałek i wklęsły półwałek. Brzusiec gruszkowaty, gładki, owiedziony w górnym przewężeniu ćwierćwałkiem. Wyżej kołnierza z wydatnym wylewem. Po przeciwnej stronie wylewu ozdobne, odlewane ucho w kształcie gałązki roślinnej. Na spodzie stopy znak warsztatu: w owalu - WARSZAWA FRAGET GALW.

ZABYTKI PARAFII ŁUKOWSKIEJ - ORNATY Z XVIII W (eksponowane na wystawie w GOK-u)

ORNAT – (łac. ornatus – ubiór ozdoby) wierzchnia szata liturgiczna zakładana przez kapłana do Mszy Świętej oraz innych czynności liturgicznych bezpośrednio z nią połączonych. Strój ten wywodzi się od starożytnej opończy. Na przestrzeni wieków zmieniał się jego kształt i sposób zdobienia. Najbardziej znanym wzorem był ***ornat skrzypcowy, stosowany do reformy liturgicznej w roku 1968****. Była to szata o szerokości ramion, w kształcie dwóch podłużnych części połączonych na ramionach, z otworem na głowę, zupełnie rozciętych po bokach, by ręce miały pełną swobodę ruchów. Wykonywano go z drogocennych materiałów – adamaszku, atłasu, brokatu, aksamitu. Posiadał tzw. pretekstę (haftowana złotem i kolorowymi ornamentami pionowa wstęga na przodzie i tyle ornatu). Ornat skrzypcowy ma kilka odmian (francuską, rzymską, hiszpańską, brazylijską, belgijsko-niemiecką) różniących się kształtem i rodzajem preteksty.*

Drugim popularnym wzorem ornatu był ***typ gotycki, który był dłuższy i zbliżony wyglądem do ornatów posoborowych****. Obecnie, po reformie liturgicznej, ornat jest luźno zwisającą szatą wkładaną przez głowę, szerszą, zwisającą nie tylko do przodu i do tyłu, ale i na boki. Najczęściej składa się z jednego płata materiału o eliptycznym kształcie, z otworem pośrodku na głowę, często z ozdobnym kapturem i zdobioną pretekstą. Kapłan sprawujący liturgię zakłada albę i ornat, które symbolizują przyobleczenie w Chrystusa, dlatego ich wygląd powinien być zarazem prosty i subtelnie zdobiony.*

ORNAT z BIAŁEJ TKANINY SREBRNOLITEJ i ADAMASZKU z XVIII wieku.

Ornat kroju rzymskiego z kolumnami. Kolumny wykonane ze srebrnej tkaniny broszowanej złotymi nićmi tworzącymi z liści akantu motyw „falistej rzeki". W zakolach po jednym kwiecie róży haftowanym różowymi i bordowymi nićmi, a także drobne kwiatki wykonane we fiolecie. Boki z białego adamaszku. Kolumny, otwór przy szyi i brzegi ornatu obwiedzione galonami w srebrne kwadraty. Podszewka bawełniana w kolorze wyblakłego różu. Ornat w stylu późnobarokowym o wymiarach 104x63 cm.

ORNAT z CZERWONEGO AKSAMITU i ATŁASU z połowy XVIII wieku.

Ornat kroju rzymskiego z kolumnami. Kolumny wykonane z ugrowego aksamitu. Boki z czerwonego atłasu ozdobione przy kolumnach haftowanymi kwiatami konwalii i róży, a przy brzegach spiralną koronką w roślinne i geometryczne wzory wykonane białą nitką. Haft ten podobny jest do richelieu. Kolumny oddzielone są od boków szlakami ze złączonych dwóch galonów, brzegi ornatu, otwór wokół szyi i linia imitująca kaptur – z jednego pasa. Galony ażurowe, dekoracyjne, plecione ze złotej nitki. Podszewka kremowa, lniana. Ornat w stylu barokowym o wymiarach 98x67cm.

Barokowy ornat z białej tkaniny srebrnolitej i adamaszku z XVIII wieku

ORNAT z BIAŁEGO JEDWABIU i TKANINY ZŁOTOLITEJ z II połowy XVIII wieku.

Ornat kroju rzymskiego z kolumnami. Kolumny z białego jedwabiu broszowanego srebrną nicią tworząca faliście ułożone liście akantu. W każdym zakolu haftowane różowo – bordowe kwiaty róż. Boki białe, przetykane złotą nitką. Kolumny, brzegi ornatu i otwór szyi owiedzione galonem we wzory geometryczne, przetykanym srebrną nitką. Podszewka jedwabna, biała. Ornat w stylu późnobarokowym o wymiarach 103x65cm.

ORNAT z BIAŁEGO RYPSU w AKSAMITNE WZORY z XVIII i XIX wieku.

Ornat kroju rzymskiego z kolumnami. Wykonany z białego rypsu w aksamitne niebieskie wzory roślinne. Na plecach zaznaczają się „motywy falistej rzeki" utworzone z liści podobnych do liści klonu. Na przodzie boki zaopatrzone są w pojedyncze stojące kwiaty zbliżone

wyglądem do piwonii. W dolnej części kolumny bukiet ziół i kwiatów. Kolumny wydzielone szerokimi galonami wykonanymi ze srebrnej nitki. Na galonach romby. Brzegi ornatu wydzielone nieco węższymi srebrnymi, gładkimi galonami. Podszewka bawełniana, niebieska. Ornat w stylu późnobarokowym o wymiarach 103x64 cm wykonany prawdopodobnie we Włoszech (fot. poniżej).

ORNAT z CZERWONEJ TAFTY i ADAMASZKU z XVIII (kolumna) i XIX (boki) wieku
Ornat kroju rzymskiego z kolumnami. Kolumny wykonane z czerwonej tafty broszowanej srebrnymi i złotymi nićmi. Na kolumnie łodyga okładająca się w motyw „falistej rzeki z czterema złotymi kwiatami okolonymi srebrnymi liśćmi. Boki czerwone z pionowymi szlakami w których ułożone są naprzemiennie kwiaty granatu i „palmety indyjskie". Kolumny oddzielone są od boków nowszym srebrnym galonem, brzegi ornatu owiedzione galonem przetykanym srebrną nitką. Podszewka bawełniana, biała. Ornat w stylu barokowym w wymiarach 104x64 cm.

Ornat z białego rypsu w aksamitne wzory XVIII i XIX wieku

Ornat z czerwonego aksamitu i atłasu z połowy XVIII wieku

ORNAT z CZEWONEGO PLUSZU z XVIII i XIX wieku.
Ornat kroju rzymskiego o przodzie podobnym do butelki. Na plecach szeroka kolumna haftowana srebrnymi gimpami. Haft jest symetryczny z wydzieloną osią pionową. Dominują w nim rombowe i trójkątne wzory uzupełnione żabkami, a także motywy roślinne. Boki z bordowego pluszu. Na przodzie węższa kolumna, o podobnym hafcie jak na plecach, lecz stanowiąca pionową połowę tylnej. Kolumny, brzegi ornatu i otwór przy szyi owiedzione srebrnymi galonami. Podszewka bawełniana, różowa. Ornat w stylu późnobarokowym o wymiarach 110x70cm.

ORNAT z BIAŁEGO ADAMASZKU 1890 roku.
Ornat kroju rzymskiego z pretekstą na plecach i kolumną z przodu. Boki z białej tkaniny broszowanej w drobne wzory roślinne. Preteksta w kształcie krzyża, w którym wystające między ramionami kąty tworzą kwadrat. W pretekście wijące się kwiaty i łodygi, rozwidlające się w centrum krzyża, okalające srebrnego baranka, leżącego na tle złotej glorii. Liście haftowane zieloną i złotą nitką, kwiaty fioletową i czerwoną. Z przodu na kolumnie łodyga z czterema kwiatami. Preteksta i kolumna owiedzione galonami o wzorach roślinno – geometrycz-

nych, przetykanych złotą i srebrna nitką. Brzegi ornatu owiedzione nieco węższymi galonami. Podszewka bawełniana, żółta. Na podszewce z przodu napis: Ofiara Tomaszowej Kryniowej dla Kościoła w Łukowej 1890 r. Ornat w stylu nawiązującym do baroku o wymiarach 100x63cm.

ORNAT z CZARNEGO ADAMASZKU z II połowy XIX wieku (zdjęcie obok).
Ornat kroju rzymskiego z kolumną. Kolumna o barwie nasyconej czerni z adamaszku w drobne roślinne wzory, posiadające regularnie rozmieszczone srebrne kwiatki z trzema listkami. Boki o barwie „rozjaśnionej czerni" z motywami krzyży równoramiennych i drobnych liści. Kolumna z przodu posiada wzory czterolistne. Kolumny i brzeg przy szyi obszyte ażurowymi galonami splecionymi ze srebrnych gimpów. Brzegi ornatu owiedzione białymi bortami. Podszewka bawełniana, czarna. Ornat w stylu eklektyzm o wymiarach 103x63 cm.

ŁUKOWSKIE ORNATY Z XIX I POCZĄTKU XX W. (WYBÓR)

Ornat biały, 1. poł. XIX w., boki i kolumny z adamaszku jedwabnego, kolumny haftowane

Ornat zielony, stuła, koniec XIX w., boki i kolumny adamaszek, tylna kolumna haft na podkładzie

Ornat biały, koniec XIX w., boki z aksamitu, kolumny aksamit malowany

Ornat biały, koniec XIX w., boki i kolumna adamaszek, kolumna haft

Ornat czarny, stuła, I. poł. XX w., aksamit

Kapa (pluwiał) – *szata liturgiczna zwana nieszpornikiem, używana przez kapłana (w Polsce także diakona), w czasie sprawowania uroczystej liturgii poza Mszą świętą, jak chrzest, błogosławieństwo Najświętszym Sakramentem, poświęcenie pól, czy wspólnotowa Liturgia Godzin.*

Kapa czarna z kościoła w Łukowej, koniec XIX w., tkanina bawełniana – tafta, pas (z przodu) i kaptur aksamit, pas (z tyłu) uzupełniony adamaszkiem (zdjęcie obok)

Ornat biały, I. poł. XX w., boki z adamaszku, kolumny - haft krzyżykowy

Ornat fioletowy, pocz. XX w., boki adamaszek, kolumna atłas, haft ściegiem łańcuszkowym

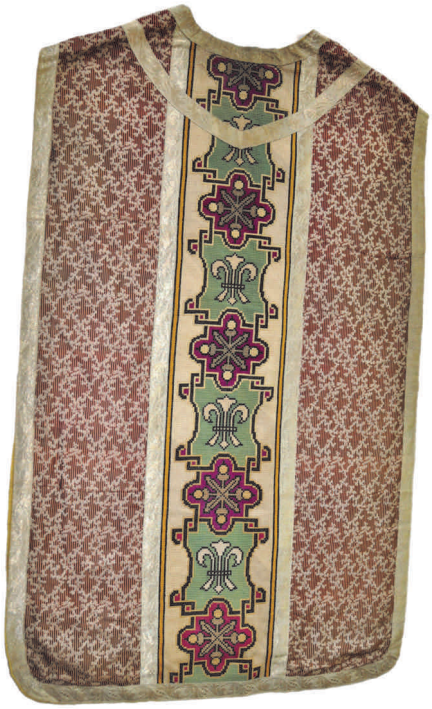

Ornat czerwony, pocz. XX w., boki z rypsu, kolumny – haft krzyżykowy

Stuła *szata liturgiczna w formie pasa w odpowiednim kolorze liturgicznym, stanowiąca oznakę urzędu nauczycielskiego Kościoła. Kapłan nosi stułę przewieszoną przez szyję, i opadającą do przodu przez oba ramiona, natomiast diakon przewiesza ją przez jedno ramię, i wiesza lub spina.*

Manipularz *(nazywany również sudarium) – w liturgii katolickiej jest to płaska przepaska, tego samego koloru, co ornat i stuła, którą kapłan zakładał na siebie zawieszając na przedramieniu lewej ręki.*

Korporał *(łac. corporale) – w liturgii Kościoła katolickiego kwadratowy obrus o wymiarach 50x50 cm, element bielizny kielichowej. Najczęściej rozkładany poczwórnie. Na jego środku powinien znajdować się naszyty krzyż. W czasie celebracji Mszy świętej ustawiane są na nim: kielich, patena oraz cyborium.*

Manipularz, korporał, pokrowiec na patenę i stuła z kościoła w Łukowej (komplet)

Velum (welon) z kościoła w Łukowej - *nakrycie na kielich w kształcie prostokątnego i ozdobionego kawałka materiału w kolorze dnia.*

Zabytkowa palka z kościoła w Łukowej - *kwadratowy, usztywniany kawałek płótna, służący do nakrycia kielicha mszalnego w celu uchronienia Najświętszej Krwi przed zabrudzeniem*

W środku bogato haftowana stuła z kościoła w Łukowej z XVII wieku.
Powyżej dwie stuły: zielona haftowana i „złota".

WYBRANE DAWNE NACZYNIA LITURGICZNE Z KOŚCIOŁA W ŁUKOWEJ (XVII - XX W.)

(eksponowane na wystawie w GOK-u)

KIELICH

Materiał, technika: srebro złocone, repusowanie, odlewanie

Styl barok

Czas powstania ok. połowy XVII wieku

Stopa okrągła o wykroju falistym, wysklepiona, o dwupoziomowym płaszczu, repusowana. W dolnym poziomie płaszcza motywy ślimacznic, muszli i kwiatów. Tło pucowane. W górnym poziomie popiersia: Chrystusa z podpisem SALVATOR, Matki Boskiej z podpisem S. MARIA oraz popiersie z podpisem S.FRANCISCUS. Między postaciami monogram IHS i motywy roślinne. Tulejka stopy pucowana, zakończona liściastym lambrekinem. Nodus gruszkowaty z trzema uskrzydlonymi główkami aniołków i liśćmi. Nodus ujęty roślinnymi talerzykami. Czasza rozszerzająca się ku górze, ujęta repusowanym koszyczkiem, na którym występują trzy uskrzydlone główki aniołków i motywy roślinne. Tło pucowane. Na spodzie stopy, na kryzie dwie cyfry-6.

ŁÓDKA NA KADZIDŁO

Materiał, technika: stop miedzi srebrzony, tłoczenie

Styl nawiązujący do baroku. Czas powstania II połowa XIX.

Stopa okrągła, wysklepiona, z gładkim cokolikiem, profilowana. Trzon krótki, owiedziony półwałkiem, rozszerzający się u góry. Czasza łódkowa, przykryta do góry wieczkiem przedzielonym na pół. Jedna z części ruchoma, zamocowana na zawiasach.

KIELICH

Materiał, technika: biały metal, złocenie, odlewanie

Styl eklektyzm

Czas powst. XIX/XX.

Autor Norblin i S-ka

Stopa okrągła, wysklepiona, z jednym uskokiem. Płaszcz gładki. Na stopie osadzony zwężający się ku górze trzon, zaopatrzony u dołu w dwa pierścienie. Nodus w kształcie spłaszczonej kuli z pionowymi kabłąkami. Na trzonie osadzona rozszerzająca się ku górze, gładka czasza. Na spodzie stopy w owalu-NORBLIN i S-ka GALW WARSZAWA, nad owalem w rombie -litera N, poniżej owalu cyfra-1622.

ŚLADY SZEŚĆSETLETNIEJ PRZESZŁOŚCI

„Mała Ojczyzna" Łukowa położona jest pomiędzy porośniętymi lasami wzgórz środkowego Roztocza aż po krańce Wysoczyzny Tarnogrodzkiej, czyli po dawną granicę Kongresówki z Galicją. Powstała przy końcu panowania króla Kazimierza Wielkiego z osadzonych tu prawdopodobnie w czasie kolonizacji Rusi Czerwonej mieszkańców Mazowsza zwanych Mazurami.

Pochodzenie nazwy Łukowej nie jest jednoznaczne. Prawdopodobnie wywodzi się od łacińskiego słowa „lucus" co oznacza „bor ciemny" ze względu na położenie w gęstych i ciemnych lasach lub od rdzenia *luk-łęk* wskazującego na zakole rzeki, teren podmokły, zalesiony, co znajduje potwierdzenie w tym, iż wieś ulokowano została w błotnistej dolinie nad Tanwią. Założona pod koniec XIV wieku nad potokiem Łukówka przez Jaśka - Iwana Kustrę, możnowładcę ziem położonych od Krzeszowa aż do Lubaczowa i Leżajska. Łukowę uwieczniono na kartach najwybitniejszej literatury renesansowej, to jest w poemacie Jana Kochanowskiego „Dryas Zamchana" napisanym na część króla Stefana Batorego przybyłego 8 maja 1578 r. do Zamchu na zaproszenie Wielkiego Hetmana Koronnego Jana Zamoyskiego.

Poemat zawiera informację na temat początków Łukowej i jest jednym, wielkim zachwytem nad urokiem okolicznych lasów i rzek, o czym świadczy fragment obok:

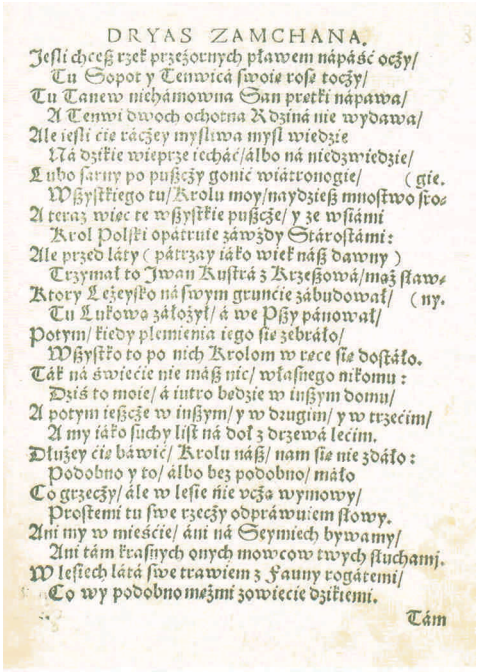

DRYAS ZAMCHANA.

Jeśli chcesz rzek przeźornych pławem nápáść oczy/
Tu Sopot y Tenwicá swoie rose toczy/
Tu Tanew nichámowna San prętki nápawa/
A Tenwi dwoch ochotna Rodziná nie wydawa/
Ale ieśli cie ráczey myśliwa myśl wiedzie
Tá dźikie wieprze techáć/álbo ná niedźwiedzie/
Lubo sárny po puszczy gonić wiátronogie/ (gie.
Wszystkiego tu/Krolu moy/naydzieß mnoßtwo stos
A teraz wiec re wßyßtkie puszcze/ y ze wßiámi
Krol Polßki opatrute záwżdy Stárostámi:
Ale przed láty (pátrzay iáko wiek náß dawny)
Trzymał to Iwan Kustrá z Krzeßowá/maż ßławn
Ktory Leżeyßko ná swym gruncie zábudował/ (ny.
Tu Lukowa założył/á we Pßy pánował/
Potym/ kiedy plemienia iego ße zebráło/
Wßyßtko to po nich Krolom w rece ße dośtáło.
Ták ná świecie nie máß nic/ własnego nikomu:
Dziś to moie/ á iutro będzie w inßym domu/
A potym ießcze w inßym/y w drugim/ y w trzecim/
A my iáko ßuchy liść ná dol z drzewá lecim.
Dłużey cie bawić/ Krolu náß/ nam ße nie zdáło:
Podobno y to/álbo bez podobno/ máło
Co grzeczy/ále w lesie nie vcza wymowy/
Proßtemi tu ßwe rzeczy odprawuiem ßłowy.
Ani my w mieście/ áni ná Seymiech bywamy/
Ani tám krasnych onych mowcow twych ßłuchamy.
W leßiech látá ßwe trawiem z Fauny rogátemi/
Co wy podobno mężmi zowiecie dźikiemi.
Tám

Po wymarciu rodu Kustrów w połowie XV stulecia, tereny te zostały włączone do dóbr królewskich.

W roku 1570 za szczególne zasługi dla Rzeczpospolitej Jan Zamoyski otrzymał od króla Zygmunta Augusta starostwo zamechskie, a wraz z nim wieś Łukową, należącą do tego starostwa. Następnie na życzenie króla Zygmunta III Wazy w 1588 r. oddana w posiadanie dziedziczne Zamoyskim stała się wkrótce ośrodkiem klucza ich ordynackich dóbr.

W 1624 r. podczas najazdu tatarskiego wieś została zniszczona, a Tatarzy uprowadzili stąd 183 osoby jasyru, paląc 38 gospodarstw i grabiąc 38 koni.

Początki parafii katolickiej „starożytnego pochodzenia"

Pierwsze wzmianki o istnieniu parafii znajdują się w dokumencie z roku **1466**, mocą którego ówczesny pleban łukowski – Michał odstąpił za 9 marek karczmę z polami i ogrodem pod warunkiem, że nowy nabywca płacić będzie mu corocznie i jego następcom 6 marek. Z tego wynika, że kościół i parafia w Łukowej istniały już pod koniec XIVw. Jeżeli bowiem mowa jest, że kościół w Łukowej w roku 1466 był już „antiguis dictus" tzn. starożytnego pochodzenia i posiadał karczmę, pola i ogród to nie można tego inaczej rozumieć jak o stu albo kilkudziesięciu latach wstecz. Powstanie wsi, a ty samym parafii należy odnosić do czasów panowania Kazimierza Wielkiego.

Wykaz pierwszych proboszczów

1466 r. - Ks Michał Pleban
1540 r. - Ks. Andrzej Ramidowski
1612 r. - Ks. Marcin Nagórka

Pierwszy miejscowy kościół drewniany powstał tu więc przed 1466 r. Był on kilkakrotnie niszczony przez pożary, jednak zawsze odbudowywany. Opis stanu kościoła z początków XVII wieku mówi, że ówczesny kościół drewniany jest stary, ale jeszcze w dobrym stanie. Konsekracji tego kościoła dokonał za zgodą biskupa przemyskiego ks. Walerian Lubieniecki Domejko dnia 8 lutego 1615 r. nadając mu tytuł Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Kościół ten przetrwał do roku 1671.

Jeden z dzwonów kościoła z datą 1699

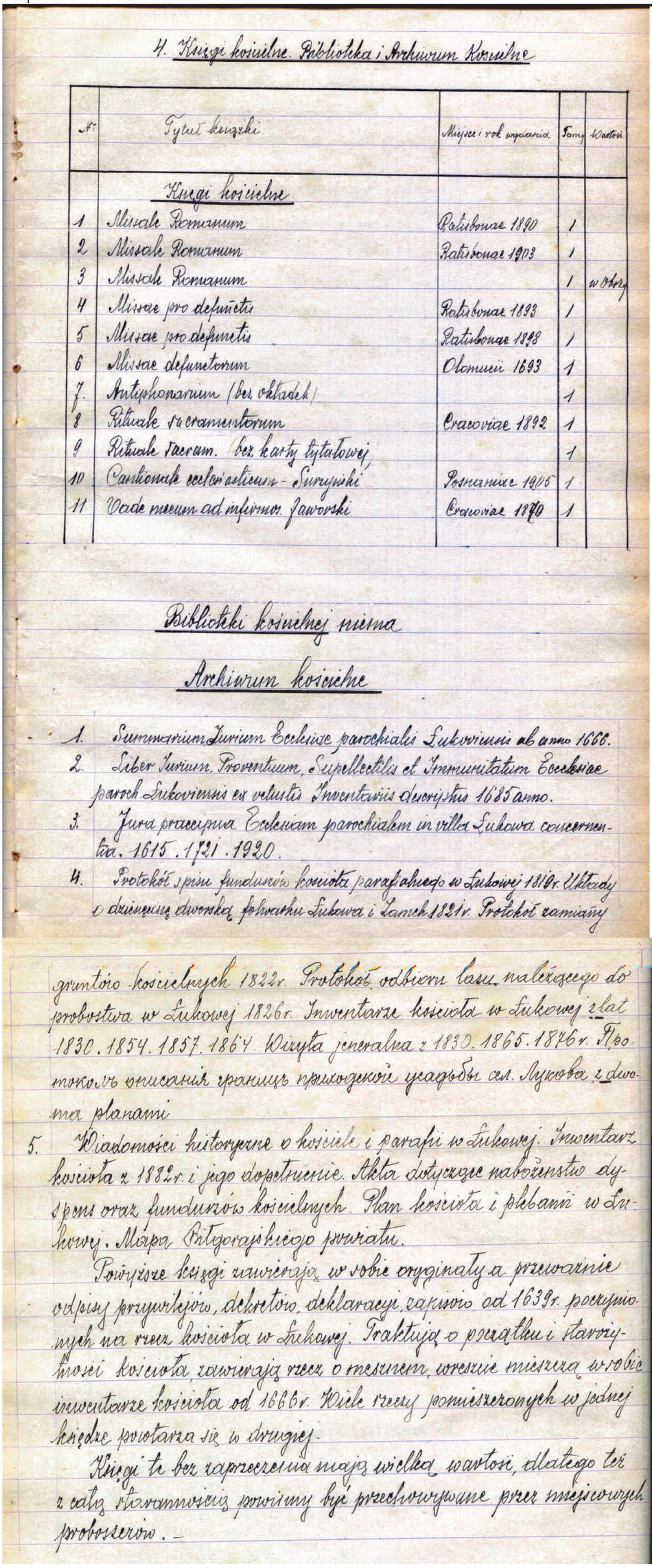

4. Księgi kościelne. Biblioteka i Archiwum Kościelne

Nr	Tytuł książki	Miejsce i rok wydania	Tomy	Wartość
	Księgi kościelne			
1	Missale Romanum	Ratisbonae 1890	1	
2	Missale Romanum	Ratisbonae 1903	1	
3	Missale Romanum		1	[illegible]
4	Missae pro defunctis	Ratisbonae 1893	1	
5	Missae pro defunctis	Ratisbonae 1898	1	
6	Missae defunctorum	Olomucii 1893	1	
7	Antiphonarium (bez okładek)		1	
8	Rituale sacramentorum	Cracoviae 1892	1	
9	Rituale sacram. (bez karty tytułowej)		1	
10	Cantionale ecclesiasticum - Surzyński	Posnaniae 1905	1	
11	Vade mecum ad infirmos. Jaworski	Cracoviae 1870	1	

Biblioteki kościelnej niema

Archiwum kościelne

1. Summarium Jurium Ecclesiae parochialis Lukoviensis ab anno 1666.
2. Liber Jurium, Proventuum, Supellectilis et Immunitatum Ecclesiae paroch. Lukoviensis ex vetustis Inventariis descriptus 1685 anno.
3. Jura praecipua Ecclesiam parochialem in villa Łukowa concernentia. 1615. 1721. 1920.
4. Protokół spisu funduszów kościoła parafjalnego w Łukowej 1819r. Układy o dzierżawę dworską folwarku Łukowa i [illegible] 1821r. Protokół zamiany gruntów kościelnych 1822r. Protokół odbioru lasu należącego do probostwa w Łukowej 1826r. Inwentarze kościoła w Łukowej z lat 1830. 1854. 1857. 1864. Wizyta jeneralna z 1830. 1865. 1876r. Протоколъ описания границъ приходской усадьбы сел. Лукова z dwoma planami
5. Wiadomości historyczne o kościele i parafji w Łukowej. Inwentarz kościoła z 1882r. i jego dopełnienie. Akta dotyczące nabożeństw, dyspens oraz funduszów kościelnych. Plan kościoła i plebanii w Łukowej. Mapa Biłgorajskiego powiatu.

Powyższe księgi zawierają w sobie oryginały a przeważnie odpisy przywilejów, dekretów, deklaracyj, zapisów od 1639r. poczynionych na rzecz kościoła w Łukowej. Traktują o początku i starożytności kościoła, zawierają rzecz o mesznem, wreszcie mieszczą w sobie inwentarze kościoła od 1666r. Wiele rzeczy pomieszczonych w jednej księdze powtarza się w drugiej.

Księgi te bez zaprzeczenia mają wielką wartość, dlatego też z całą starannością powinny być przechowywane przez miejscowych proboszczów. –

Skany i informacje dotyczące dawnych ksiąg parafialnych pochodzą z „Księgi Inwentarzowej" z 1922 roku.

Na jego miejscu, w 1677 r. wybudowano nowy kościół, który konsekrował Biskup Piechowski w 1721 r. z fundacji Ignacego Gryglewskiego, prawdopodobnie ówczesnego dzierżawcy. Konsekrowane były także wtedy trzy ołtarze i cztery dzwony m.in. jeden z 1699 roku.

Wokół pierwszego drewnianego kościoła sprzed 1466 roku w Łukowej powstał cmentarz grzebalny, co było wówczas praktyką powszechną. W użyciu był on do połowy XVII wieku.

Bogate informacje na temat parafii łukowskiej zawierają zachowane do dziś księgi archiwalne księgi kościelne i metrykalne prowadzone od 1638 r. (obok skany z Księgi Inwentarzowej z 1922 r. z wykazem dokumentów znajdujących się w posiadaniu archiwum kościoła w Łukowej).

Plebani łukowscy mając dobre uposażenie utrzymywali jednego lub dwóch wikariuszy, organistę i służbę kościelną. Wśród proboszczów kościoła łukowskiego zwłaszcza w XVII wieku spotkać można kapłanów – profesorów Akademii Zamojskiej. Jeden z nich do walki z miejscowym alkoholizmem powołał w 1685 r. Bractwo św. Anny.

<u>Okres profesorów Akademii Zamojskiej</u>

ks. A. Novicampianus 1615 - 39
ks. B. Żelechowski 1639 - 43
ks. St Turzycki 1647 - 67
ks. Jan Durecki 1667 - 68
ks. Jan Unikowski 1668 - 70
ks. A. Kurowski 1670 - 74
ks. J.CH. Budzyński 1674 - 76
ks. A. Dewiński 1676 - 84
ks. Ig. Greglicki 1684 - 1703
ks. S.J. Leszczyński 1716
ks. Jan Gniński 1715 - 16 (późniejszy bp kamieniecki)
ks. M.J. Pawłowicz 1722 - 33
ks. K. Osędzki 1733 - 38
ks. J. Chrustkiewicz 1738 -57
ks. Jakub Amlerski 1772 - 84
ks. Bp J. Kochnowski 1789 - 1800
ks. Wawrzyniec Żłoba-Czerczycki 1792 - 1804
ks. M. Muszyński

W XVII wieku w Łukowej rozwinęła swoją działalność wiejska szkoła parafialna. Nadzór nad szkołą sprawował proboszcz, natomiast obowiązki nauczyciela pełnił organista. W 1769 roku szkoła parafialna przestała istnieć, gdyż uległa spaleniu organistówka wraz z jej pomieszczeniami.

Archiwum Urzędnika Stanu cywilnego
I. ksiąg metryk kościelnych dawnych od 1662 r. do 1786 r. tomów dziewięć
II. ksiąg metryk z czasów austryjackich od 1786 r. do 1820 r. ksiąg aktów cywilno religijnych do 1826 r. tomów czternaście
III. ksiąg metryk od 1826 r. do obecnych czasów: urodzonych tomów czternaście, zaślubionych tomów siedem, śmierci tomów dziewięć

Podczas powstania Chmielnickiego tj. w roku 1648 ludność Łukowej musiała się chronić do lasów pozostawiając dobytek na pastwę najeźdźców kozacko – tatarskich. Rok później tymi lasami na odsiecz Zbarażowi podążał król Jan Kazimierz z 5 tysiącem swojego wojska zatrzymując się na postój w oczekiwaniu na dobrego przewodnika.

Kolejne wojny w tym „ potop szwedzki" i wojna północna nie oszczędzała wsi Ordynacji Zamoyskich grabionych i palonych, gdzie wieśniacy łukowscy, także pod wpływem klęsk żywiołowych przymierali głodem. W czasie niewoli wieś Łukowa znalazła się pod zaborem austriackim aż do roku 1809, kiedy to włączono ją do Księstwa Warszawskiego. Na Kongresie Wiedeńskim na ponad 100 lat przeszła w ręce Rosjan.

W 1716 roku w Chmielku na terenie należącym do Folwarku Chmieleckiego wybudowana została kaplica publiczna pod wezwaniem św. Jana Kantego, gdzie odprawiane były nabożeństwa.

W Łukowej nabożeństwa drogi krzyżowej rozpoczęły się w 1766 roku. Tego też roku kościół łukowski wzbogacony został o Relikwie Krzyża Świętego, o czym wspomina w swoich zapiskach proboszcz Szuszkowski pracujący w latach 1882-1889.

Po 1790 r. wyznaczony został nowy cmentarz parafialny na „niwie dworskiej" przy drodze do Józefowa. Jednym z pierwszych osób pochowanych w 1791 roku został Karol Maksymilian Klembowski - miecznik warszawski z synem Onufrym.

Z inskrypcji na obelisku dowiadujemy się:

TU LEŻĄ KAROL MAKSYMILIAN Z MIĘDZYLESIA KLEMBOWSKI MIECZNIK ZIEMI WARSZAWSKIEY, ZNAKOMITY OBYWATEL WIELKICH SENTYMENTÓW, OYCZYŹNIE PATRYOTA, CNÓT, TALENTÓW, POBOŻNOŚCI MĄŻ. DIE 4//TA MIESIĄCA GRUDNIA 1791. R//U WRAZ Z ONUFRYM SYNEM SWYM, WYROKI{E} BOSKIE DOPEŁNILI. PROSZĄ O TRZY ZDROWAŚ MARYO

Pomnik miecznika

16 kwietnia 1863 r. na terenie lasów łukowskich pomiędzy Borowcem, Maziarzami i Hamernią doszło do potyczki oddziału pułkownika Marcina Borelowskiego „Lelewela" liczącego 260 Polaków z oddziałem majora Iwana Szternberga, który składał się z 2 i pół roty piechoty Archangiełogorodzkiego Pułku Piechoty oraz 26 kozaków.

Powstańcy mieli stratę 3 poległych, których pochowano 19 kwietnia 1863 roku na cmentarzu parafialnym w Łukowej oraz kilku rannych, wśród nich śmiertelnie rannego ks. Żółtowskiego. Po upadku powstania styczniowego probostwu w Łukowej ukazem carskim skonfiskowano znaczną cześć ziemi.

Po prawej zdjęcie ołtarza z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej z I ćwierćwiecza XVIII w. Przemalowany na czarno - na znak żałoby narodowej po upadku powstania

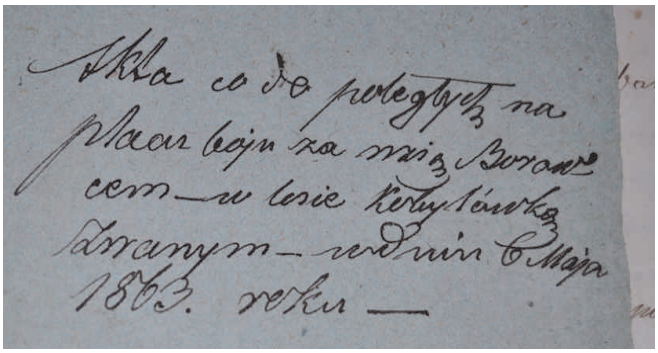

Tytuł kompletu dokumentów z Księgi Parafialnej

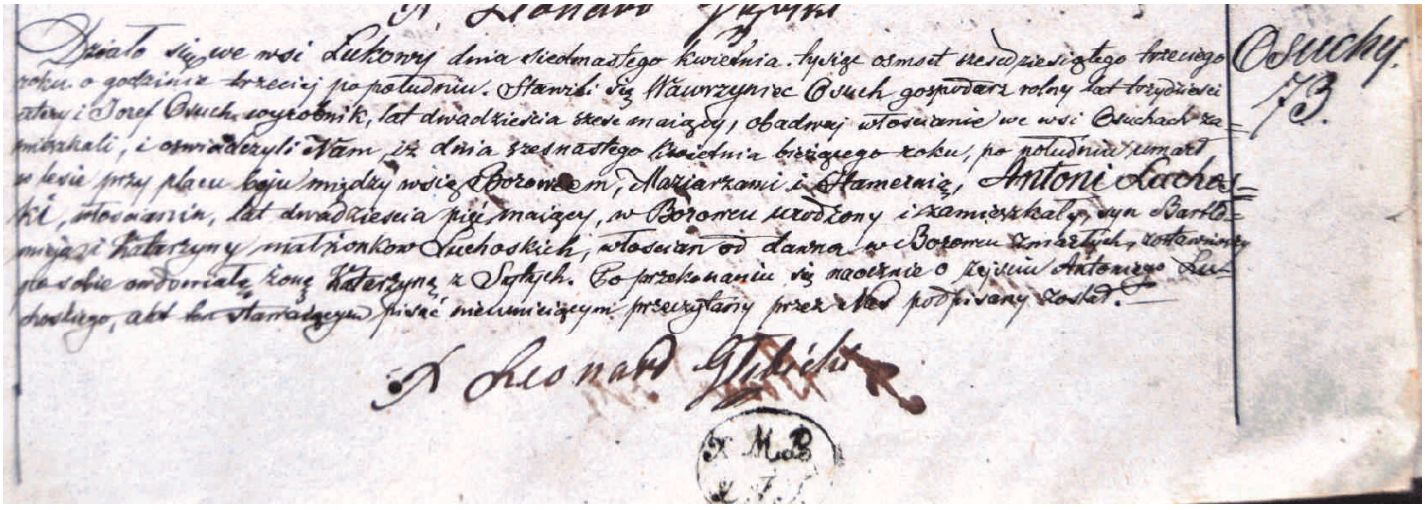

Fragment wpisu ks. proboszcza Gębickiego z „Księgi zmarłych" dotyczącego śmierci powstańca styczniowego

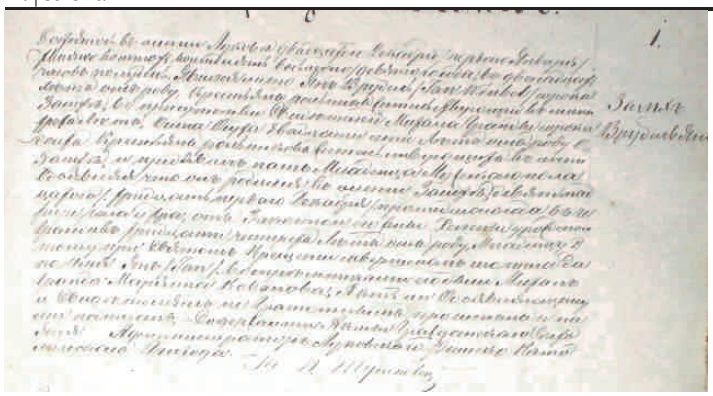

Skan z "Księgi Metrykalnej" z 1889, gdzie nakazem władz carskich zapisy musiały być dokonywane w języku rosyjskim

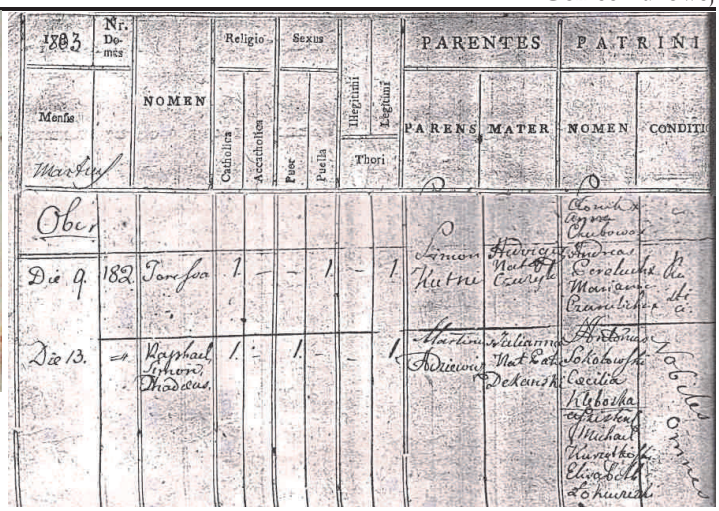

Wypis z Ksiąg Metrykalnych dotyczący chrztu Rafała Hadziewicza

Może stało się to i z tej przyczyny, że wikariusz łukowski Karol Kobrzyński został kapelanem oddziału powstańczego, który obozował w lasach okalających Łukowę (Maziarze, Kozaki).

W tym czasie dwa XVIII - wieczne ołtarze z drewnianego kościoła łukowskiego przemalowano na czarno – na znak żałoby narodowej.

Obszar parafii był bardzo rozległy. Oprócz Łukowej do parafii należały: Zamch, Obsza, Wola Obszańska, Borowiec, Olchowiec, Dorbozy, Babice, Chmielek, Szarajówka, Zawadka, Budzyń, Rakówka, Pisklaki, Szostaki, Kozaki, Osuchy. W XIX w. w obrębie parafii znajdowały się cztery cerkwie: w Chmielku, Babicach, Obszy i Zamchu. Parafię zamieszkiwała ludność polska, ruska i niemiecka. W samej Łukowej większość stanowili Polacy oraz kilka rodzin żydowskich zajmujących się handlem.

Dnia 13.10.1803 r. w Łukowej ochrzczony został Rafał Szymon Tadeusz Hadziewicz – późniejszy znakomity malarz polski, który obdarował swoją świątynię parafialną obrazem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny.

Kościół drewniany przetrwał do roku 1880, kiedy to staraniem ks. proboszcza Antoniego Boraczyńskiego oraz fundacji hr. Tomasza Zamoyskiego i parafian został pobudowany nowy kościół murowany, istniejący do obecnego czasu. Ordynat hr. Tomasz Zamoyski dał bezpłatnie materiał drzewny, cegłę i wapno o wartości 6 tys. rubli rosyjskich. Parafianie zaś z dobrowolnych składek złożyli 8 684 ruble. Był to wyraz niezwykłej wiary i hojności łukowian pomimo wielkiej biedy jakiej doświadczali w tym czasie.

Do nowo wybudowanego kościoła wniesiono barokowe XVII i XVIII - wieczne ołtarze ze starego drewnianego kościoła.

Wokół kościoła posadzono 23 lip, a miedzy nimi świerki. W 1896 powstał „dworek modrzewiowy" z przeznaczeniem na plebanię, organistówka i budynki gospodarcze. Nowy kościół poświęcony został przez Ks. Franciszka Klickiego i oddany do użytku wiernych 31.10.1880 r.

Obraz Rafała Hadziewicza w ołtarzu głównym kościoła w Łukowej

Kościół i jego najbliższe otoczenie

1. Budowa Kościoła

Kościół we wsi Łukowa jest murowany z cegły, kształtu krzyżowego stylu mięszanego i składa się: z wieży wmieszonej przy froncie kościoła, z nawy, dwóch kaplic, prezbiteryum, przedsionka czyli babińca i zakrystyi. We wszystkich wyżej częściach ma sufit z desek sosnowych tynkowany i bynkowany oraz podłogę z sosnowych tarcic.

W wieży kościelnej 95 stóp wysokiej znajduje się 7 okien półkolem u góry zakończonych; każde okno ma długości 8 łokci i szerokości 3 łokcie; pomiędzy temi oknami w środkowej kondygnacyi wieży znajduje się 3 okien okrągłych mających średnicy 3 łokcie, we wszystkich tych oknach są żaluzye drewniane sosnowe w takież futryny i ramy obsadzone olejno na kolor zgnity malowane; oprócz tego nad głównemi drzwiami znajduje się okno półkoliste mające średnicy 5 łokci. W nawie kościelnej znajduje się 6 okien, w kaplicach 2 okna, w prezbiteryum 4 okna; każde z tych okien zakończone jest półkolem i ma długości 7 łokci, szerokości 2 łokcie. W zakrystyi i babińcu znajduje się 6 okien zakończonych u góry półkolem; każde okno ma długości 2 łokcie 15 cali, szerokości 22 cale. Ramy i futryny we wszystkich oknach kościoła zakrystyi i babińca są z drzewa sosnowego olejno na kolor zgnity pomalowane, szyby częściowo ze szkła hutowego, częściowo ze zwyczajnego.

Drzwi w całym budynku kościelnym jest 8; główne drzwi dwuskrzydłowe znajdują się w wieży; przez nie wchodzi się do wnętrza wieży, które stanowi przedsionek kościoła i ma półkoliste sklepienie z cegły; stąd drugie drzwi dwuskrzydłowe prowadzą wprost do nawy kościoła. Oprócz głównych drzwi w ścianie frontowej kościoła znajduje się dwoje drzwi dwuskrzydłowych; nadto jest jeszcze wzważe wejście do kościoła po lewej stronie przez babieniec - tutaj drzwi jednoskrzydłowe. Wewnątrz kościoła

Skan z parafialnej Księgi Inwentarzowej z 1922 r.

jest troje drzwi jednoskrzydłowych; z tych - drzwi po prawej ręce wiodą do zakrystyi, po lewej do kabinetu - drzwi zaś znajdujące się na chórze, bez zamka mające tylko zawiasy i rygiel prowadzą na wieżę i strych kościelny. Drzwi i futryny w całym kościele są z drzewa sosnowego roboty stolarskiej w filunki wykonane olejno na kolor zguły pomalowane - drzwi te i przy nich zawiasy, okucia i zamki znajdują się w stanie mierniym.

Dach kościoła wsparty jest na wiązaniu stolcowem z drzewa sosnowego i jodłowego i pokryty blachą cynkowaną - naokoło dachu znajdują się rynny rowniez z blachy cynkowanej. Wieża zakończona jest dachem ostrosłupowym pokrytym blachą cynkową; na szczycie dachu znajduje się kula z blachy miedzianej mająca średnicy jeden łokieć; na kuli obsadzony jest krzyż żelazny mający wysokości 3½ łokcia. Nad prezbiteryum znajduje się mała kopuła blachą cynkową kryta; wewnątrz kopuły mieści się sygnaturka. Krzyżów żelaznych kutych jest na kościele pięć.

Ściany wewnętrzne kościoła pomalowane na kolor piaskowy, a u dołu olejna lamperya koloru orzechowego; sufity pomalowane na kolor jasno niebieski; pomiędzy sufitami a ścianą obiega gzems malowany. Okna i drzwi ozdobione odpowiednio wymalowaniem obramowaniem ornamentacyjnem. Na prezbiteryum na suficie wymalowany obraz św. Anny, przed prezbiteryum mate wizerunki P. Jezusa Cierpiącego i Matki Bolesnej; przed prezbiteryum Krzyż z P. Jezusa na górze; na suficie nawie Wniebowzięcie N. M. Panny. Ściany zewnętrzne kościoła pomalowane na kolor piaskowy przyczem gzemsy i części wystające na kolor biały.

Kościół ma długości 80 łokci, szerokości 24 łokcie, wysokości od podłogi do sklepienia w nawie 22 łokcie, zewnątrz zaś od podstawy do szczytu dachu 28½ łokci wysokości. Prezbiteryum i kaplice są niższe od kościelnej nawy.

Kościół wymaga tak zewnętrznej jak i wewnętrznej restauracyi; w Polskiej Dyrekcyi Ubezpieczeń krajowych oszacowany jest na dwa miliony pięćset czterdzieści siedem tysięcy mk.

Skan z parafialnej Księgi Inwentarzowej z 1922 r.

Rozdział IV

Budowle mieszkalne. Inwentarz żywy lub martwy

1. Budynki mieszkalne

a. Dom dla Proboszcza. Plebania w Łukowej postawiona staraniem miejscowego proboszcza Ks. Jana Włodyjskiego w 1896 r. z drzewa sosnowego na podmurowaniu z kamienia i cegły ma 38 łokci długości, 18 łokci szerokości. Dom składa się z 6 pokoi, kuchni i spiżarni, pod którą znajduje się mała piwniczka, przez tego z przedpokoju, dwoje sieni i małej komórki. Dom postawiony jest frontem na południe ku głównemu gościńcowi, którym dotyka kościelnego placu. Dach stołowy pokryty podwójnym gontem, nad szczyt dachu wyprowadzone są dwa kominy z cegły. Przy sieniach frontowej znajduje się ganek na podmurowaniu oszklony i pomalowany na kolor ciemno perłowy, mający długości 7 łokci, szerokości 4 łokcie. Cały dom szalowany sosnowemi deskami.

Przez drzwi do połowy oszklone wchodzi się do ganku, stąd prowadzą drzwi do przedpokoju, z przedpokoju na prawo prowadzą drzwi do pokoju stołowego, na lewo zaś do pokoju sztubowego. Ze stołowego jedne drzwi prowadzą do bawialnego, drugie do sypialnego. Z sypialni drzwi do kancelaryi parafialnej a stąd do sieni prowadzącej na plac kościelny. Pomiędzy pokojem bawialnym a kuchnią znajduje się pokoik gościnny; z tego pokoju małe drzwiczki prowadzą do małej komórki urządzonej w narożniku kominowym. Z kuchni wychodzi się do sieni zwróconej na zachód ku budynkom ekonomicznym, prócz tego z sieni jedne drzwi prowadzą do spiżarni, a drugie do wyżej wzmiankowanego pokoju sztubowego. W spiżarni znajdują się schody prowadzące na strych. W kuchni komin z kapą, piec chlebowy, kuchnia o trzech blachach z kociołkiem na wodę i z pieczkiem żelaznym. Kuchnia zbudowana jest z cegły.

W całym budynku jest 20 drzwi wykonanych stolarską robotą i na kolor perłowy malowanych. Dwa zamki do drzwi-skrzynkowe pozostałe są wpuszczane z mosiężnemi klamkami. Dwoje drzwi jest jednoskrzydłowych, pozostałe wszystkie są dwuskrzydłowe; z tych dwoje drzwi są do połowy oszklone.

Wszystkich okien jest dziewiętnaście. Okna są dubeltowe dwuskrzydłowe z okiennicami, oprócz okien w przedpokoju na strychu i w spiżarni. Każde okno ma sześć szyb; równy malowanie na kolor perłowy. Przy oknach na zewnątrz jest 13 okiennic, wewnątrz domu – w sypialnym pokoju i przedpokoju.

Piece w pokojach jest trzy; z tych jeden z kafli polewanych dwa ze zwyczajnych kafli a powstałe z cegły. Drzwiczki przy piecach kuchennych żelazne. W całym domu podłoga z sosnowych desek i rufity.

Wewnątrz cały dom z wyjątkiem spiżarni jest tynkowany i tynkowany. Wszystkie pokoje pomalowane są klejową farbą, inne cały dom bielone wapnem.

b) Dom dla Wikaryusza i Organisty ma 36 łokci długości 12 łokci szerokości z drzewa sosnowego na podmurowaniu z cegły, dach stołowy kryty gontem; kominowe z cegły trzy. Dom składa się z dwóch mieszkań jednakowych mających razem 6 pokoi, 2 kuchnie 2 spiżarnie, 2 piwniczki i 4 sieni. Dom postawiony jest frontem na północ ku głównemu gościńcowi. Na froncie znajdują się 2 ganki, w każdym drzwi stolarską robotą wykonane i olejno na kolor perłowy malowane z mosiężnemi klamkami, nad drzwiami małe podłużne okienka o trzech szybach.

Drzwi frontowe z pierwszego ganku prowadzą do sieni, gdzie podłoga sosnowa i sufit. Z sieni drzwi na prawo do pokoju o dwóch oknach, stąd do drugiego pokoju o jednem oknie, naprzeciw znowu drzwi do drugiej sieni. Dwa te pokoje ogrzewane są jednym piecem z polewanych kafli. Z pierwszej sieni drzwi na lewo prowadzą do pokoju o jednem oknie i piecu z cegły. Z tego pokoju drzwi do kuchni o jednem oknie. Kuchnia z kapą o dwóch blachach piecem chlebowym i pieczkiem dwuch

Skany z Księgi Inwentarzowej prowadzonej przez księdza proboszcza Kruszyńskiego. Opis plebani (powyżej) i fragment

Drewniana plebania z 1896 r. (zdjęcie z końca XX w.)

Proboszczowie łukowscy (wiek XIX)

ks. W. Czerczycki 1800 – 05
ks. M. Kosiarski 1805 – 22
ks. M. Borowski 1825 – 56
ks. L. Głębicki 1856 – 64
ks. P. Winnicki 1864 – 65
ks. T. Ostrowski 1865 – 76
ks. A. Boraczyński 1876 - 82
ks. A. Szuszkowski 1882 – 89
ks. J. Włodzyński 1889 - 1909

W dniach 29 - 31 maja 1905 roku odbyła się, po trzydziestu latach przerwy spowodowanej ukazem carskim, wizytacja parafii przez biskupa Franciszka Jaczewskiego. Na powitanie biskupa wyszło tysiąc koni. Piękną bramę powitalną przygotował dzierżawca majątku w Chmielku Marek Matczyński z żoną Marią z Małujów. Na bramie były emblematy: cepy, grabie, kosy, sierpy, snopy itd.

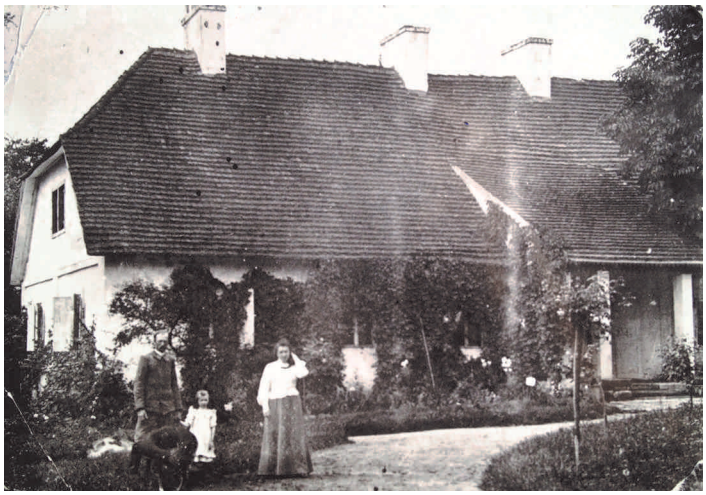

Marek Matczyński z rodziną przed dworem w Chmielku

Na powitanie zjawili się też miejscowi Żydzi z chlebem i solą wygłaszając mowę o zgodzie i miłości do chrześcijan.

Na początku Łukowej przygotowana została druga, piękna, oryginalna z balkonem, brama, wzniesiona przez włościanina Mikołaja Utkę z Chmielka i innych gospodarzy. Przy bramie chleb i sól, podane przez włościan. Gdy kareta podjechała pod bramę, dzieci wiejskie, umieszczone na balkonie, tak jak wcześniej sypały na nią kwiaty.

Plac przedkościelny wspaniale przybrany, na nim przepiękna, oryginalna brama z upiększeniami, plecionymi ze słomy i herbem Matczyńskich. Trzy wieżyczki na bramie, a między nimi dwóch chłopów z kosami, unoszących drugą ręką czapki w sposób powitalny.

Uroczystą mowę na cześć ks. biskupa wygłosił p. Tomasz Matczyński, dzierżawca folwarku Łukowa. Poniżej prezentujemy fragment jego powitania:

„Ekscelencjo! Doczekaliśmy chwil wolności sumienia. Radość przepełniła dusze i serca nasze. Oddychamy swobodnie i czujemy zapał zwycięstwa. A gdy nadszedł nareszcie ten dzień upragniony przybycia Twego, Pasterzu, do naszej ubogiej parafii, zebraliśmy wszystkie uczucia, całą cześć, hołd i miłość dla Ciebie, by z nich ułożyć wiązankę, pokropić ją łzami radości i wzmocnić przysięgą naszej głębokiej, niczym niezachwianej wiary i podać Tobie, Ojcze ukochany, w ofierze".

Nagrobek Tomasza Matczyńskiego w kształcie zamkniętej księgi na cmentarzu parafialnym w Łukowej

W 1905 r. car wydał ukaz tolerancyjny i zaczęły powstawać na terenie parafii łukowskiej figury i krzyże przydrożne.

17 czerwca 1915 r. Rosjanie spalili i całkowicie ograbili znaczną część Łukowej celem oczyszczenia przedpola przed liniami austriackimi. Dokonali masowego wysiedlenia w głąb Rosji mieszkańców. Z całej parafii wysiedlono 5135 osób. W roku 1916 powróciło 217 osób, w 1917 – 264, a w 1918 roku – 1551 osób.

W 1919 r. proboszczem łukowskim został Ksiądz Wiktor Kruszyński, który w 1922 r. dokonał spisu inwentarza kościoła parafialnego. Fragmenty tego spisu już prezentowaliśmy. W dalszej części przytaczamy zapisy z tej księgi dotyczące balustrady, chóru kościelnego i organów.

*„**Balustrada** oddzielająca prezbiterium od nawy kościoła zrobiona jest z drzewa dębowego, w słupki, stolarską robotą wykonana, malowana olejno na kolor orzechowy. Kaplice od nawy również są rozdzielone balustradami wykonanymi z drzewa lipowego pomalowanemi olejną farbą na kolor orzechowy. W balustradach tych są podwójne drzwi zaopatrzone w zawiasy i żelazne rygle.*

***Chór kościelny** wspiera się na czterech filarach murowanych z cegły, balustradę ma drewnianą sosnową stolarską robotą w filunki wykonaną.*

***Organ** fabryki L. Bloomberga z Warszawy – jest systemu stożkowego o jednym miechu; głosów ma jedenaście i tympan mianowicie 8 głosów w manuale jako to: pryncypał 8 stopowy, oktawa 4 stopowa, portunal 8 stopowy, rurflet 8 stopowy, violon 8 stopowy, duleya 4 stopowa, kwinta 3 stopowa, kornet 4 stopowy oraz trzy głosy pedałowe jako to: maior flet 8 stopowy, oktawa bas 8 stopowa subbass 16 stopowy.*

Oprócz tego w klawiaturze znajdują się cztery mechanizmy komplikacyjne jako to: tutti, forte, oktawa i połączenie manuału z pedałem, oraz mechanizm do tympanu, do wypuszczania wiatru z wintklady i mechanizm sygnałowy dla kalikancisty. Organ ten jest pomieszczony w ozdobnej szafie sosnowej wykonanej w stylu renesansowym, polakierowanej na kolor dębowy mającej 8 łokci wysokości, 5 łokci i 5 cali szerokości i 5 1/2 łokcia głębokości. Klawiatura mieści się w osobnej szafie zbudowanej w kształcie melodykonu a umieszczonej na froncie przed organem, tak że grający na organach zwrócony jest twarzą do ołtarza." - zapis oryginalny

W 1929 r. proboszczem zostaje Ks. Ludwik Liwerski, który po ukończeniu lubelskiego Seminarium Duchownego w 1915 r. i otrzymaniu subdiakonatu z rąk kard. A. Kakowskiego w katedrze św. Jana w Warszawie został skierowany na dalsze studia prawnicze do Akademii Duchownej w Petersburgu. Tam został wyświęcony na kapłana. W 1918 r. nie mogąc dostać się z powodu wojny do diecezji lubelskiej otrzymał od bpa łucko-żytomierskiego stanowisko prefekta gimnazjum w Koziatynie, następnie proboszcza we Wczorajszym na Ukrainie, później w Moniatyczach by następnie na 11 lat oddać się pracy duszpasterskiej w Łukowej.

Ks. Liwerski w gronie parafian łukowskich (zdjęcie powojenne)

Od początku swojej pracy prowadził cotygodniowe zapiski kronikarskie, których fragmenty zamieszczamy:

Rok 1930

Dnia 16 marca. Nabożeństwo ekspiacyjne za chrześcijan prześladowanych w Rosji. Po nabożeństwie koło Kościoła odbyło się zebranie, na którem uchwalono przesłać do Ministerstwa Spraw Zagranicznych protest przeciwko prześladowaniom i prosić Rząd Polski o interwencję w drodze dyplomatycznej w celu zwolnienia z więzień męczonych za wiarę Kapłanów i wiernych.

9 października. Piątek. Dla ćwiczenia chóru nabytą została fisharmonia. Do chóru przy Stowarzyszeniu Młodzieży Polskiej zapisało się około 50 osób młodzieży i dzieci. Ćwiczenia odbywają się dwa razy na tydzień.

17 listopada. Poniedziałek. Ludność wsi Łukowa w poprzednich wyborach popierająca P.P.S. i Stronnictwo chłopskie, w wyborach obecnych porzuciła stronnictwa wrogie Kościołowi, oddając głosy swoje na B.B.W.R. (Lista Nr 1)

Ludność z Osuch, Podsośniny i Chmielka oddała swe głosy na Centrolew (Nr 7) na Nr 1 z wiosek tych głosowało zaledwie 30% uprawnionych do głosowania.

Rok 1932

Dnia 28 lutego. Akademia papieska. Po sumie odbyły się modły na intencję Ojca św. Piusa XI, a wieczorem o g. 7-ej po południu w sali remizy strażackiej akademia papieska urządzona staraniem Ośrodka Gminnego Oświaty Pozaszkolnej. Odczyt na akademii pod tytułem Dziesięciolecie papieża Piusa XI wygłosił p. Leon Bartnik, nauczyciel. Pienia religijne wykonał chór S. M. P. pod dyrekcją p. L. Czaporowskiego, deklamacje zaś wypowiedzieli p.p. Adamiec, Kalita, Piotrowska oraz dzieci szkolne Chazanowiczówna i Mach.

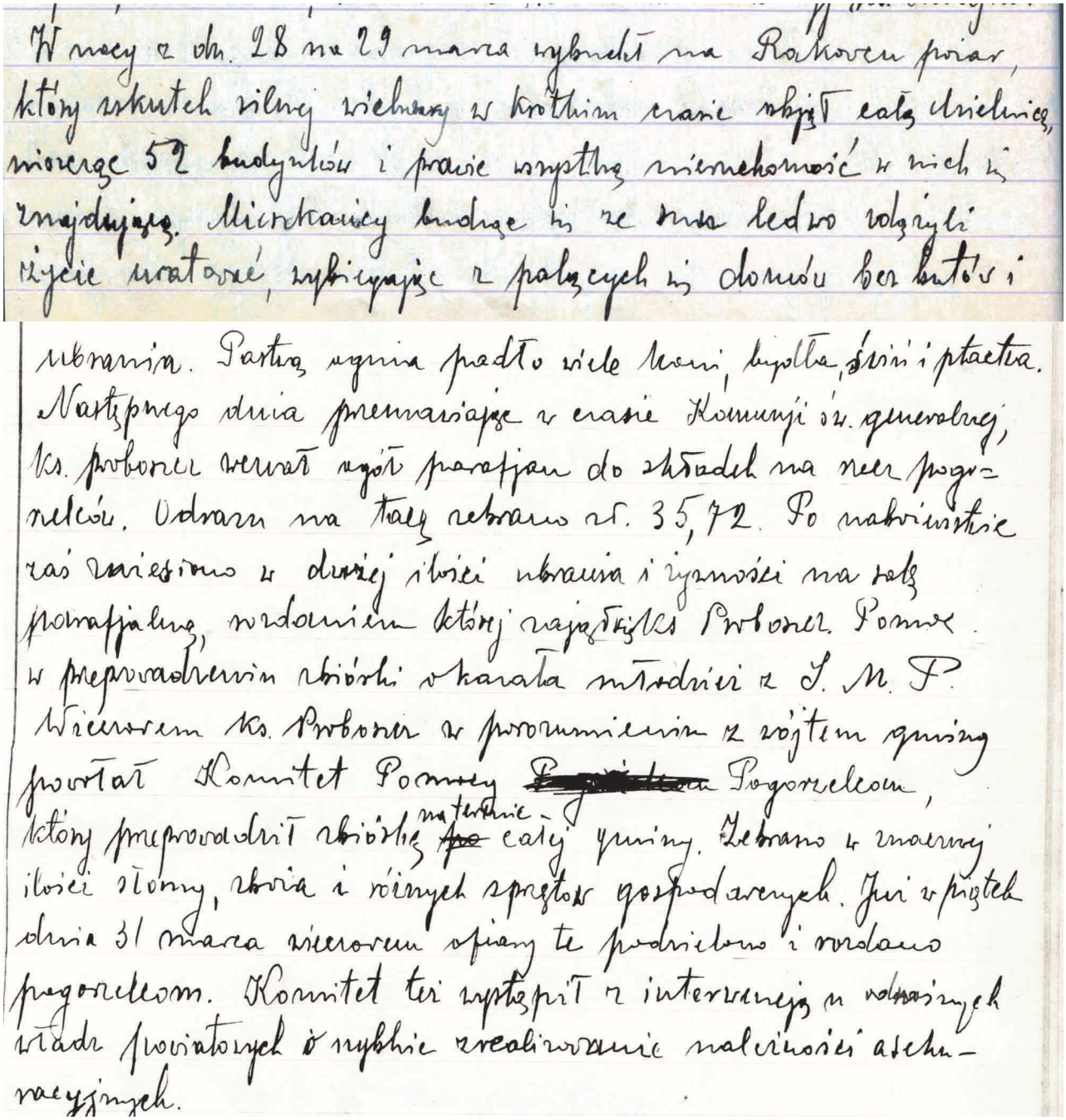

W nocy z dn. 28 na 29 marca wybuchł na Rakowcu pożar, który wskutek silnej wichury w krótkim czasie objął całą dzielnicę, niszcząc 52 budynków i prawie wszystką nieruchomość w nich się znajdującą. Mieszkańcy budząc się ze snu ledwo zdążyli życie uratować, wybiegając z palących się domów bez butów i ubrania. Pastwą ognia padło wiele koni, bydła, świń i ptactwa. Następnego dnia przemawiając w czasie Komunji św. generalnej, ks. proboszcz wezwał ogół parafjan do składek na rzecz pogorzelców. Odrazu na tacę zebrano zł. 35,72. Po nabożeństwie zaś zniesiono w dużej ilości ubrania i żywności na salę parafjalną, rozdaniem której zajął się ks. Proboszcz. Pomoc w przeprowadzeniu zbiórki okazała młodzież z S. M. P. Wieczorem ks. Proboszcz w porozumieniu z wójtem gminy powołał Komitet Pomocy ~~[illegible]~~ Pogorzelcom, który przeprowadził zbiórkę ~~po~~ na terenie całej gminy. Zebrano w znacznej ilości słomy, zboża i różnych sprzętów gospodarczych. Już w piątek dnia 31 marca wieczorem ofiary te podzielono i rozdano pogorzelcom. Komitet też wystąpił z interwencją u odnośnych władz powiatowych o szybkie zrealizowanie należności asekuracyjnych.

Skan wpisu z 1933 r. dotyczący pożaru w Łukowej (na Rakowcu)

Dnia 2 lutego 1931 r.

Po nabożeństwie i kazaniu o szkodliwości alkoholizmu odbyła się o godzinie 6 wieczór wieczornica abstynencka zorganizowana przez S.M.P. Odczyt wygłosił p. dr Kraczek z Tarnogrodu. Młodzież ze wsi odegrała sztukę sceniczną pt. „Bój o karczmę", a chór kościelny odśpiewał kilka pieśni okolicznościowych na 4 głosy.

Po wieczornicy ksiądz proboszcz zaproponował założenie w Łukowej oddziału Towarzystwa Wstrzemięźliwości. Inicjatywa była przyjęta przez zebranych serdecznie, wywody prelegenta o zgubnych skutkach alkoholizmu i zachęta ks. proboszcza wzbudziły zainteresowanie kwestią pijaństwa, do Towarzystwa jednak zgłosili swoje przystąpienie jedynie druhowie i druhny S.M.P., u starszych zaś zapisało się zaledwie 5 osób. Zdecydowano, że Tow. Wstrzemięźliwości w Łukowej powstać musi. Wioska i okolica oddają się pijaństwu w zastraszający sposób. Dr Kraczek zapowiada, że dążyć będzie do zniesienia monopolu w Łukowej.

Dnia 10 maja 1933 r., Św. Izydora

W nocy z 10 na 11 maja wybuchł pożar na Łazie. Z powodu silnej wichury nieprędko się dało ogień umiejscowić. Łupem pożaru padło 57 budynków.

Istniejący przy gminie komitet pomocy pogorzelcom, zorganizowany jeszcze w marcu z inicjatywy ks. proboszcza, podjął się znowu zbiórki ofiar dla ratowania pogorzelców. Z mniejszem skutkiem niż w marcu zebrał sporę ilość słomy i zboża, i rozdzielił pomiędzy ofiarami strasznego żywiołu.

Dnia 15 czerwca 1933 r., Boże Ciało

Po sumie wyszła procesja na wieś przy udziale bardzo licznych wiernych. Pierwszy ołtarz urządzili tercjarze przy mieszkaniu Mośków, drugi Straż Ogniowa przy remizie, trzeci – urząd gminny przy swoim lokalu, czwarty – S.M.P. przy swoim „ognisku".

W czasie nieszpór wydarzył się bardzo smutny fakt. Część parafian z Łazu i Wólki uzbroiwszy się w drągi i kije udała się na Nową Wieś, gdzie są położone sporne pastwiska, celem zajęcia pasącego się tam inwentarza. Gdy się kończyła procesja drogą koło Kościoła kroczył wśród zgiełku i hałasu korowód ludzi uzbrojonych, poprzedzanych przez stada koni. Mieszkańcy Nowej Wsi obecni na nabożeństwie na widok koni swoich, popędzanych przez Łazowców, opuszczali kościół i biegli na drogę by je odebrać. W kilku miejscach powstała z tego powodu bójka.

26 lipca 1933 odpust św. Anny

Spowiedzi słuchali na odpuście księża Kimaczyński, Lipski, Morejko, Kostrzewa i miejscowy proboszcz.

Sumę celebrował ks. prof. Chróścik z Chełma, kazanie wygłosił ks. Pobiechowski, proboszcz z Księżpola. Przez cały dzień trwała pogoda, umożliwiając wiernym liczny udział w uroczystości.

Z powodu braku miejsca usiłowali wcisnąć się na plac kościelny handlarze, nawet żydzi, ostra jednak postawa proboszcza stanęła im na przeszkodzie. W drodze wyjątku pozwolił ksiądz proboszcz ustawić się na placu kościelnym kramarzom i kilkunastu kupcom – katolikom z żywnością. Wyjątek uczyniony okazał się niepożytecznym, gdyż w czasie nabożeństwa kupcy handel w dalszym ciągu prowadzili, przeszkadzając wiernym w modlitwie. Lepiej było gdyby na placu kościelnym wcale nie było kupczących.

30 lipca 1933 zjazd jednostek straży pożarnej

Z powodu zjazdu wzięły udział w nabożeństwie oddziały Ochotniczej Straży Ogniowej. W czasie sumy, celebrowanej przez ks. prof. Chróścika, przygrywała orkiestra strażacka z Goraja

Komitet Budowy Pomnika Chrystusa Króla (r.1934)

W związku z coraz bardziej wzrastającą czcią Chrystusa Króla powstał w Łukowej

Komitet, który postawił sobie za zadanie wystawić na miejscu publicznym pomnik Chrystusa Króla z dobrowolnych składek parafjan. Na czele Komitetu stanął Józef Kraczek jako przewodniczący, Jan Kula jako skarbnik i Kazimierz Małek jako sekretarz.

Po usilnych pracach i zabiegach zarządu i przeprowadzeniu zbiórki na terenie całej parafii, zakupiono w lipcu i sprowadzono z Poznania statuę Pana Jezusa za zł. 370, która ma stanąć na specjalnie wzniesionym postumencie naprzeciwko kościoła, w miejscu gdzie był stary kościół. Ponieważ po wystawieniu pomnika będzie konieczna dalsza i stała nad nim opieka, a do szerzenia czci Chrystusa Króla wśród wiernych potrzebna jest stała jednostka organizacyjna, którą nie może być chwilowo założony Komitet, na wniosek ks. proboszcza Liwerskiego został w dniu 12 sierpnia b.r. wyżej wzmiankowany Komitet przekształcony w Katolickie Stowarzyszenie Mężów im. Chrystusa Króla.

Relikwie św. Izydora Oracza (r.1937)

ks. Proboszcz L.Liwerski towarzyszył J. E. Ks. Biskupowi Jałowieckiemu w podróży do Rzymu i Bari.

W Rzymie otrzymał relikwie Świętego Izydora, które podarował kościołowi parafialnemu a dokument autentyczności złożył w aktach parafii.

W Bari zakupił obraz św. Mikołaja, który został umieszczony na ołtarzu św. Jana Chrzciciela.

Ojciec św. Pius XI na audiencji udzielonej łaskawie w Castel Gandolfo dnia 7 maja 1937 roku udzielił specjalnego błogosławieństwa apostolskiego parafii i poszczególnym organizacjom. Dyplomy pamiątkowe zostały umieszczone w kościele.

19 czerwca 1936 roku murowany, nowy kościół łukowski został konsekrowany staraniem proboszcza Ludwika Liwerskiego. Świątynie konsekrował ks. Biskup Adolf Józef Bożeniec Jełowicki w obecności 4 tysięcy wiernych.

Na tę uroczystość przygotowane zostały, z inicjatywy ks. proboszcza polichromie stanowiące połączenie klasycznej sztuki kościelnej i ludowej w stylu Wyspiańskiego. Malowidła ścienne wykonał prof. Tadeusz Korpal z Krakowa, artysta malarz uczeń Jacka Malczewskiego, który sporządził opis swoich prac (poniżej przedruk z parafialnej Księgi Inwentarzowej)

Zdjęcie polichromii w prezbiterium

„Polichromję Kościoła Parafialnego w Łukowej skomponowałem i wykonałem w miesiącach lipcu, sierpniu i wrześniu 1929 r. Składa się z kilku części - z kartonu przedstawiającego prezbiterjum, z fragmentów stropów, z części nawy głównej i bocznej, z tęczy i naw bocznych. Tworząc projekt polichromji wyszedłem z następującego założenia: „sztuka dla kościoła i ludu polskiego", a przede wszystkim dla przybytku, w którym Bóg przebywa, a jako taka musi wyjść z ducha Kościoła i powinna się oprzeć na motywach roślinnych ziemi polskiej, jako też zdobieniach strojów ludowych i ich nabytków.

Prezbiterjum przedstawia świątynie na tle błękitu nieba, z której wychodzą postacie świętych polskich, jak św. Stanisława Szczepanowskiego, św. Kazimierza, św. Jadwigi i św. Izydora - patrona rolników - ubranego w szaty miejscowego łukowskiego ludu - a zwracających się w gorących modłach do Przenajświętszego Sakramentu, który widzimy na stropie glorji aniołów i białych gołąbków.

Obok nich z postaciami świętych - widzimy krzewy naszych jagód (borówek) oraz mimozę wśród kwiatów - a poza linią skomponowanego muru wybiją się na pierwszy plan malwy i bazie brzozowe. Na łuku rozpiętej tęczy są stylizowane bławaty. W górze nad postaciami świętych gwiazdy promieniste, w kłosach zbóż w postaci aniołków przypominających rozmodloną dziatwę wiejską. Na łuku rozpiętym nad prezbiterjum - Adoracja Najświętszego Serca Pana Jezusa.

W kartuszach bocznych widzimy postacie św. Piotra i św. Pawła. Nad bocznymi nawami są obrazy ujęte w bogatą ramę ornamentacyjną św. Stanisława Kostki, przyjmującego Komunię św. z rąk Anioła i św. Teresy z Lisieux.

Na stropie nawy głównej obraz w bogatem kole, a przedstawiający Wniebowzięcie Najświętszej Marji Panny.

Na ścianach bocznych nawy głównej i dalszych są motywy roślinne mimozy, borówek, jagód, bazi drzew polskich kwiatów malwy i innych.

Polichromię starałem się wykonać w duchu Kościoła sposobem technicznym al - fresco kazeinowym, by zbierający się w nim ludzie na modlitwę mogli wznieść duszę do Boga, by Go odnaleźli i w tych obrazach i bogactwie roślin i kwiatów, by młodzież wiejska mogła kształcić swój zmysł poczucia prawdy i piękna."

Ks. Ludwik Liwerski w związku z wizytacją przygotował sprawozdanie o stanie parafii Łukowa (poniżej skan pierwszej strony sprawozdania)

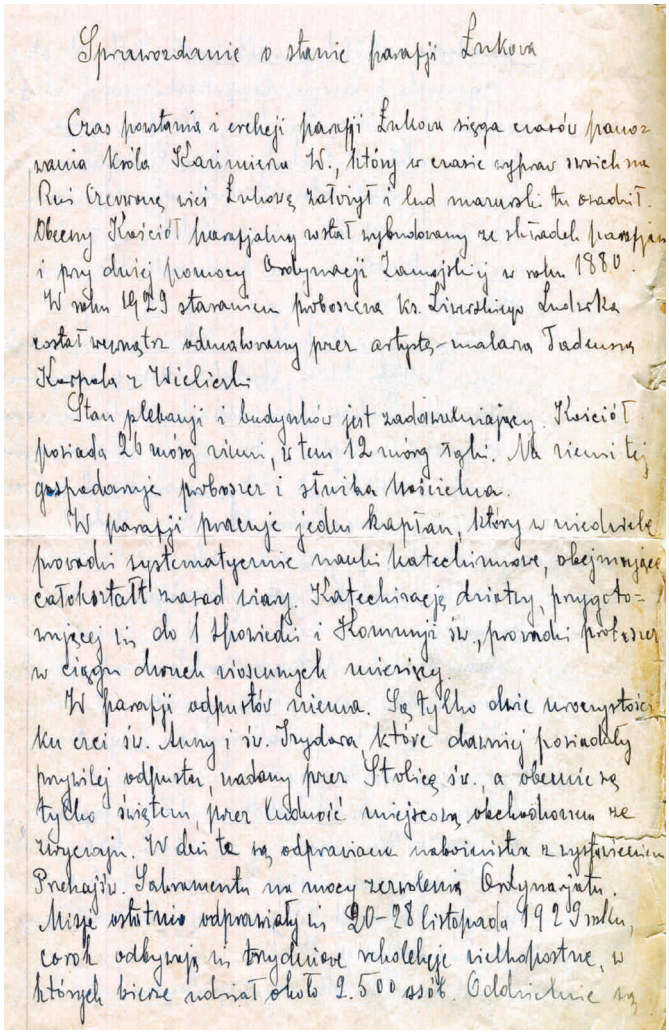

Sprawozdanie o stanie parafji Łukowa

Czas powstania i erekcji parafji Łukowa sięga czasów panowania Króla Kazimierza W., który w czasie wypraw swoich na Ruś Czerwoną wieś Łukowę założył i lud mazurski tu osadził. Obecny Kościół parafjalny został wybudowany ze składek parafjan i przy dużej pomocy Ordynacji Zamojskiej w roku 1880. W roku 1929 staraniem proboszcza ks. Liwerskiego Ludwika został wewnątrz odmalowany przez artystę-malarza Tadeusza Korpala z Wieliczki.

Stan plebanji i budynków jest zadawalniający. Kościół posiada 26 mórg ziemi, w tem 12 mórg łąki. Na ziemi tej gospodaruje proboszcz i służba kościelna.

W parafji pracuje jeden kapłan, który w niedzielę prowadzi systematycznie nauki katechizmowe, obejmujące całokształt zasad wiary. Katechizację dziatwy, przygotowującej się do 1 spowiedzi i Komunji św., prowadzi proboszcz w ciągu dwóch wiosennych miesięcy.

W parafji odpustów niema. Są tylko dwie uroczystości ku czci św. Anny i św. Izydora, które dawniej posiadały przywilej odpustu, nadany przez Stolicę św., a obecnie są tylko świętem, przez ludność miejscową obchodzonem ze zwyczaju. W dni te są odprawiane nabożeństwa z wystawieniem Przenajśw. Sakramentu na mocy zezwolenia Ordynarjatu. Misje ostatnio odprawiały się 20-28 listopada 1929 roku, corok odbywają się trzydniowe rekolekcje wielkopostne, w których bierze udział około 2.500 osób. Oddzielnie są

Organista p. Lucjan Czaporowski ma kwalifikacje nadane przez Komisję Dzieł. dla spraw organistowskich, prowadzi chór kościelny. Śpiew liturgiczny oraz kościelny polski stoi na należytym poziomie.

Służba kościelna jest trzeźwa i dobrze spełnia swoje obowiązki, ma należyte utrzymanie, a mieszka na wiosce w domach własnych.

Parafja liczy 5.958 dusz. Należą do niej następujące wioski: Pisklaki 7 klm., Chmielek 4 klm., Szarajówka 5 klm., Babice 3 klm., Szostaki 6 klm. i Osuchy 3 klm. od kościoła odległe.

W parafji są Żydzi i Rusini prawosławni, żydów około 150 osób, prawosławnych – 3 tysiące. Ludność prawosławna zamieszkuje wsie Babice, Chmielek i Pisklaki, ma parafję w Babicach i filję w Chmielku.

Cmentarz grzebalny jest wystarczający i utrzymany w porządku.

Rada kościelna wybrana została w roku 1929, należą do niej dobrzy i gorliwi parafjanie.

W parafji istnieją i okazują dużą żywotność w pracy następujące organizacje:

1. Zgromadzenie III Zakonu – 153 członków.
2. Bractwo Różańca św. — 162 braci i sióstr.
3. Stowarzyszenie Żywego Różańca – 1575 członków.
4. Apostolstwo Modlitwy łącznie z kółkami Żywego Różańca oraz 83 członków III stopnia.
5. Pobożne Stow. Ustawicznej Drogi Krzyżowej – 230 członków.

Skan sprawozdania ks. Liwerskiego z 1936 r., strona 2

6. Krucjata Eucharystyczna – 28 dzieci.
7. Akcja Katolicka:
a) Zarząd Parafjalny – 9 osób
b) Katol. Stow. Mężów – 65 osób
c) Kat. Stow. Kobiet – 70 osób
d) Kat. Stow. Mł. m. – 37 osób
e) Kat. Stow. Mł. ż – 53 osób

Wszystkie powyższe organizacje posiadają dokumenta o koniecznej erekcji oraz legalizację władz administracji ogólnej posiada Akcja Katolicka.

Na fundusz organizacyj składają miesięczne opłaty członkowie, oni też przez osoby wybrane stosownie do statutów swoich prowadzą nad nimi kontrolę.

Światłem kościelnem zarządza proboszcz. Stosownie do st. 50 synodu zaprowadzone są księgi parafjalne.

Istnieje bibljoteka Akcji Katolickiej, prowadzona przez młodzież. Z pism w parafji są rozpowszechnione: Rycerz Niepokalanej, Posłaniec Serca Jezusowego, Przewodnik Katolicki, Mały Dziennik oraz organa organizacyj kościelnych i Akcji Katolickiej.

Sprawozdania rachunkowe składa proboszcz parafjanom za pośrednictwem Rady Kościelnej oraz ambony.

Ludność miejscowa jest uboga, 30% – to wyrobnicy szukający w lecie zarobków na robotach sezonowych.

Stan religijno-moralny ludu wiejskiego jest zadawalniający, sekta hodura, która powstała tu w roku 1929, upadła, działają obecnie wśród ludności prawosławnej badacze Pisma św.,

Skan sprawozdania ks. Liwerskiego z 1936 r., strona 3

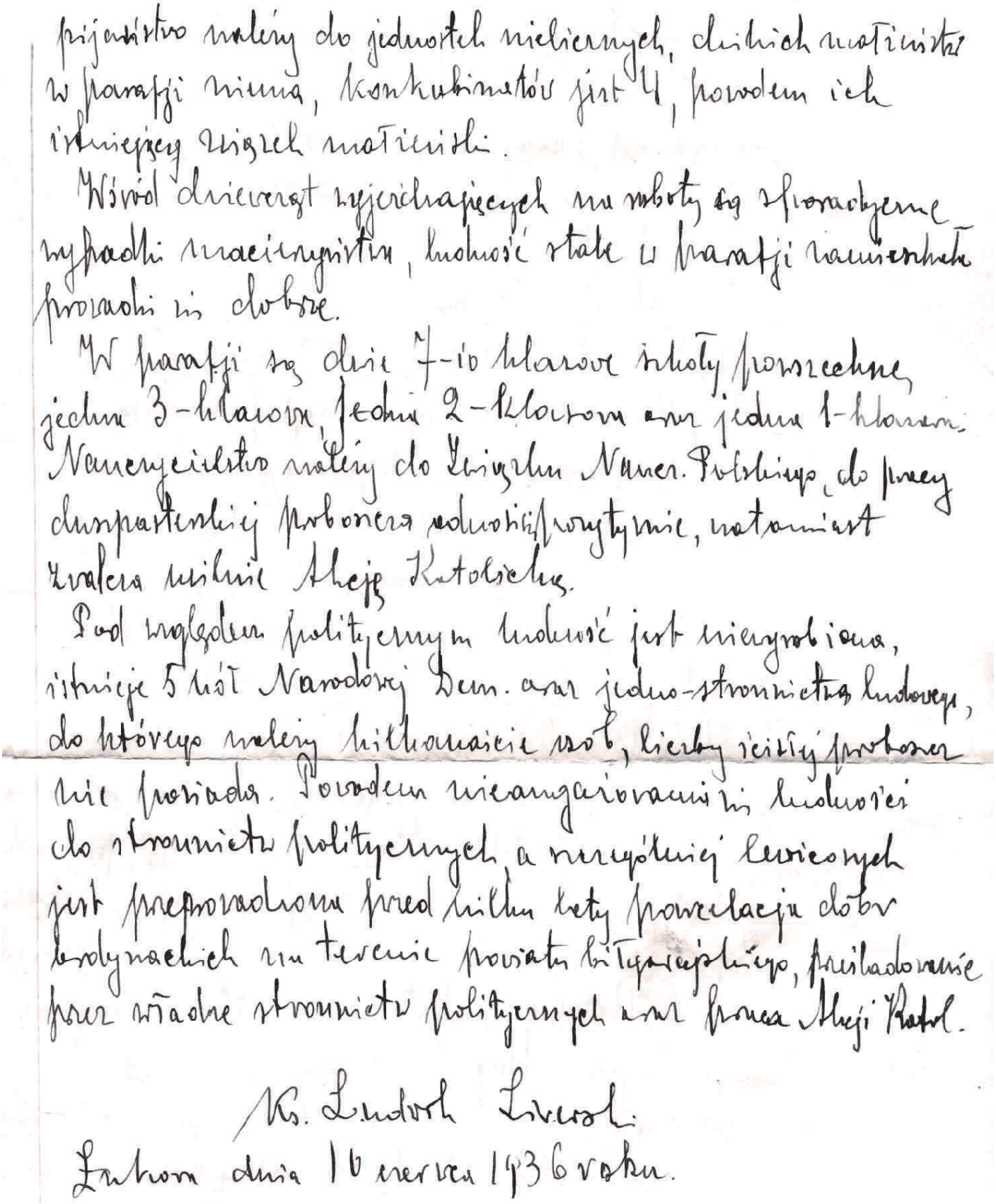

Skany sprawozdania ks. Liwerskiego z Kroniki Parafialnej

Ks. Proboszcz Liwerski pracował w Łukowej do momentu aresztowania w 1940 r.

Z czasu wojny pochodzą skrótowe informacje zamieszczone w Księdze Parafialnej, które prezentujemy w dalszej części.

Wojna rok 1939. W wyniku wypadków r. 1939 wojska niemieckie wkroczyły do Łukowej o g. 18 dnia 15 września. Następnego dnia przyszło do walki na Podsośnie i Osuchach.

W czasie walk trwających przez 3 dni, ludność męską wraz z proboszczem wojska niemieckie zamknęły w kościele, a pod drzewami dookoła kościoła umieściły 10 dział artyleryjskich, z których strzelano do wojsk polskich znajdujących się w lesie za Osuchami. W czasie walk zginęło 18 osób ludności cywilnej.

Obóz izolacyjny w kościele powiększono dnia następnego przez część ludności z Osuch i kobiet z dziećmi z Łukowej.

Dnia 28 września wkroczyły do Łukowej wojska sowieckie, które po tygodniowym pobycie cofnęły się na południe, oczyszczając tereny zajęte wojskom niemieckim. (...)

W maju 1940 r. do parafii tutejszej przybył ks. Marian Mroczek neoprezbiter wyświęcony w kwietniu tego roku w Lublinie (Biskupi lubelscy zostali wywiezieni wraz z wieloma księżmi lubelskimi do Oranienburga do Niemiec) mianowany wikariuszem przez ks. Surdeckiego wikariusza generalnego Diecezji Lubelskiej.

Katechizacja dzieci do pierwszej spowiedzi odbyła się w tym roku w miesiącu maju w tempie przyśpieszonym. Na naukę uczęszczało około dwustu dzieci, wszystkie z wynikiem pozytywnym.

Dnia 19 czerwca Niemcy wywieźli miejscowego ks. proboszcza Ludwika Liwerskiego najpierw do Tarnogrodu, Zamościa i Lublina a stąd do Rzeszy do obozu w Oranienburgu pod Berlinem, a następnie do obozu w Dachau.

Przed plebanią w Łukowej - po aresztowaniu Proboszcza.
Od lewej: ks. Marian Mroczek, ks. Serwiński,
p. Antoni Kozłowski z żoną Danutą i ojciec Mich

Od początku wojny przebywał w tutejszej parafii w charakterze gościa o. Leon Orada z zakonu oo. reformatów. Po krótkim wyjeździe na administrację parafii Majdan Księżpolski, wrócił do Łukowej i przebywał tu do marca pomagając w pracy parafialnej, po czym wyjechał do Księżpola.

W lutym 1941 roku został mianowany tymczasowym wikariuszem tutejszej parafii ks. Henryk Serwiński, a nadto w lipcu tegoż roku administratorem sąsiedniej parafii Zamch.

(...) W lecie 1941 roku zapoczątkowano bibliotekę parafialną dotąd nieistniejącą (poza szczupłą stowarzyszeniową) przez zakupienie 126 książek w Księgarni św. Wojciecha w Lublinie. Od razu zaczęło korzystać z niej, jeszcze nieurządzonej, nieoficjalnie dużo osób zwłaszcza młodzieży.

Dla rozbudzenia powołań kapłańskich na przyszłość odbyły się w tutejszym kościele prymicje ks. Stefana Brewińskiego z Lublina, w której wzięły udział liczne rzesze ludności z dużą ciekawością i intensywnymi przeżyciami.

W październiku 1941 roku ks. Marian Mroczek został zwolniony z tymczasowej administracji parafii i przeniesiony do Piask Wielkich pod Lublinem. Po księdzu Mroczku i księdzu Serwińskim administratorem parafii został ks. Władysław Mich, który miał szczęście wyjechać w przeddzień wysiedlenia Łukowej. Do roku 1945 nie było w parafii ani pasterza ani owiec. Pierwszym proboszczem po wojnie był ks. Władysław Matuszyński.

W Kronice Parafialnej czytamy:

„Parafia została zmieniona mocno wskutek wojny. Duża wieś Osuchy prawie nie istnieje – ze 120 domów zostało kilka. Szarajówka nie istnieje. Babice natomiast powiększyły liczbę katolików poprzez napływ katolików ze Wschodu i z parafii za Biłgorajem np. Dzwola, Frampol. Cerkiew w Babicach została wyświęcona przez ks. Matuszyńskiego. ks. Dygasa Józefa proboszcza z Obszy. W czasie wojny na plebanii i w sali parafialnej były zsypy zboża. (...)

27 maja 1947 roku parafię łukowską wizytował biskup lubelski Stefan Wyszyński. Były to pierwsze odwiedziny Pasterza Kościoła od wybuchu II wojny światowej.

Biskup Stefan Wyszyński udzielił bierzmowania ponad 1500 osobom. Modlił się za poległych partyzantów i żołnierzy na cmentarzu w Osuchach.

Biskup Lubelski Stefan Wyszyński wygłasza kazanie
podczas wizytacji biskupiej w 1947 r. Fot. M. Puhacz

W Kronice Parafialnej pamiątką tego wydarzenia jest poniższy wpis:

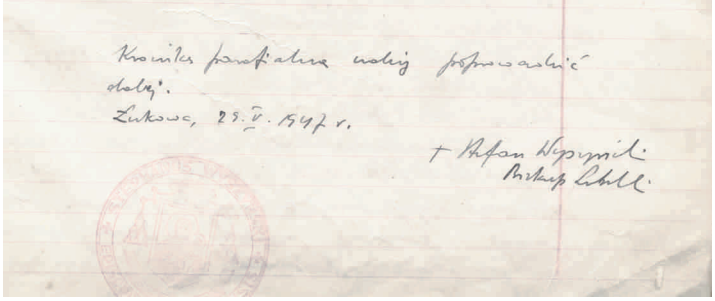

Powojenne wpisy Księgi Parafialnej

W 1949 roku przybył jako wikariusz do Łukowej ks. Eugeniusz Spyra. Był 2 lata. Pobielił kościół z zewnątrz. Sprawił trochę zaopatrzenia kościelnego.
Po wizytacji biskupiej J. E. Ks Bpa Piotra Kałwy, w maju 1951 r. przybywa do parafii jako wikariusz - administrator ks. Józef Pajórek. Ks. Władysław Matuszyński przekazuje swemu wikariuszowi administrowanie całości administracji parafii (od tego też roku ks. Pajórek zostaje proboszczem na kolejne 33 lata).

Grudzień 1956. Przeżycia religijne parafian tradycyjnie stałe, w sile swej oddziałującej podobne były do przeżyć lat ubiegłych. Bezkrwawa „rewolucja październikowa", wyniesienie Gomółki w partii komunistycznej na stanowisko wodza otworzyło usta ludziom, domagają się publicznie, głośno i na zebraniach oficjalnych i na ulicy nauczania religii w szkole. Wracają krzyże do sal szkolnych. Jest nadzieja, że i ksiądz wróci do szkoły jako nauczyciel religii. Obecnie jeszcze dzieci przychodzą do kościoła na naukę religii.

Rok 1962 to rok święceń kapłańskich pierwszego kapłana – syna Łukowej, Księdza Władysława Kowalika. Uroczystości prymicyjne odbyły się w czerwcu 24. Tłumy ludzi. Podniosły nastrój. Prymicjant w otoczeniu asysty i kapłanów udaje się z plebanii do kościoła. Na stopniach ołtarza otrzymuje błogosławieństwo rodziców, składają mu życzenia przedstawiciele parafian, a w świątyni podczas sumy podniosłe kazanie prymicyjne głosi Ks. dr Wincenty Depczyński, dziekan tarnogrodzki. Po mszy św. młody kapłan udziela błogosławieństwa, rozdaje pamiątkowe obrazki.

Na pamiątkę Tysiąclecia Chrztu Polski sprawiono dla kościoła w Łukowej dwa nowe dzwony. Odlane one zostały w Przemyślu przez firmę „Eugeniusz Felczyński". Ton ich dopasowany został do starego dzwonu z 1699 r., który został również oprawiony w żelazne zawieszenie i otrzymał nowe serce. Trójka dzwonów daje trójdźwięk C, dis i G. nowe dzwony konsekrował J. E. Ks. Bp Jan Mazur sufragan lubelski 23 września 1962 roku. Przyjechał specjalnie na zaproszenie Księdza Proboszcza, by tej czynności dokonać. Dzwony otrzymały imiona: większy Maryja a mniejszy Józef. Niech Józef i Maryja mają w opiece parafię naszą – oto myśl towarzysząca poświęceniu dzwonów w naszej parafii. Księdza Biskupa przy bramie powitał ks. Proboszcz oraz przedstawiciele ojców, matek, młodzieży i dzieci – przemawiali: p. Szostak Józef – ojciec, Ćwik Janina – matka, Peć od młodzieży i Stacha Jabłońska od dzieci. Ks. Biskup odprawił o godz. 10 Mszę św. i przemawiał do dzieci i młodzieży, a na sumie wygłosił długie kazanie do nabitego ludem kościoła. Po obiedzie odjechał do Lublina. (...)

Ponieważ odpust św. Anny dotychczas obchodzony był 26 lipca (w tygodniu) niestety w ostaniach latach był coraz słabszy ze względu na odpust w Józefowie w tym dniu oraz czas żniw. W roku ubiegłym już decyzją Kancelarii Prymasa Polski odpust św. Anny w Łukowej przeniesiono na niedzielę. Oprócz tego w parafii obchodzony odpust św. Izydora 10 maja w Łukowej oraz odpust ku czci św. Andrzeja Boboli przeniesiono na niedzielę po 16 maja.

Łukowskie Dzwony Tysiąclecia Napisy na dzwonach brzmią: „Imię moje Maria", „Imię moje Józef"

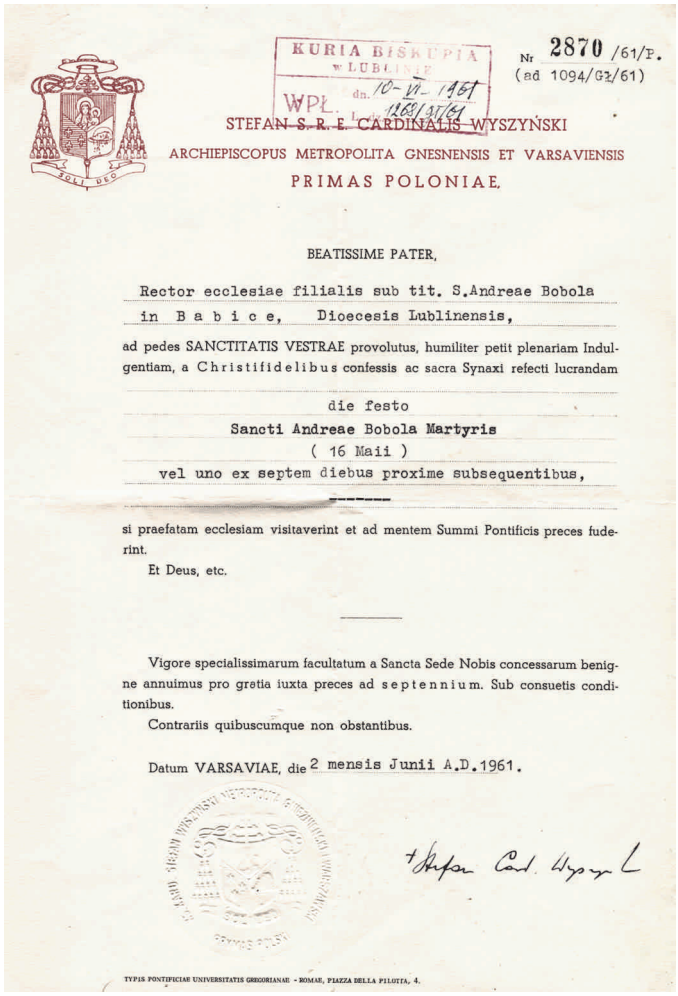

KURIA BISKUPIA w LUBLINIE
WPŁ. dn. 10-VI-1961
Nr 2870 /61/P.
(ad 1094/Gż/61)

STEFAN S.R.E. CARDINALIS WYSZYŃSKI
ARCHIEPISCOPUS METROPOLITA GNESNENSIS ET VARSAVIENSIS
PRIMAS POLONIAE

BEATISSIME PATER,

Rector ecclesiae filialis sub tit. S.Andreae Bobola
in B a b i c e, Dioecesis Lublinensis,
ad pedes SANCTITATIS VESTRAE provolutus, humiliter petit plenariam Indulgentiam, a C h r i s t i f i d e l i b u s confessis ac sacra Synaxi refecti lucrandam
die festo
Sancti Andreae Bobola Martyris
(16 Maii)
vel uno ex septem diebus proxime subsequentibus,

si praefatam ecclesiam visitaverint et ad mentem Summi Pontificis preces fuderint.
Et Deus, etc.

Vigore specialissimarum facultatum a Sancta Sede Nobis concessarum benigne annuimus pro gratia iuxta preces ad s e p t e n n i u m. Sub consuetis conditionibus.
Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum VARSAVIAE, die 2 mensis Junii A.D.1961.

+Stefan Card. Wyszyński

TYPIS PONTIFICIAE UNIVERSITATIS GREGORIANAE - ROMAE, PIAZZA DELLA PILOTTA, 4.

Skan dokumentu Prymasa Stefana Wyszyńskiego zezwalający na odpust św. Andrzeja Boboli w niedzielę po 16 maja

2 2

Ks. Proboszcz Józef Pajórek niesie Ewangeliarz podczas uroczystości Nawiedzenia (1971 r.)

33 lata później 22 marca 2004 r. przybyła sama Matka Boska Częstochowska w kopii cudownego obrazu.

Na początku lat 80-tych XX w. zbudowane zostały na terenie parafii dwa kościoły filialne w Chmielku i Osuchach.

W lipcu 2003 r. mieszkańcy Pisklak podjęli się budowy swojego kościoła, który ukończyli w rekordowym tempie 2 lat.

W latach 2003 - 2004 zamontowano w kościele parafialnym w Łukowej 19 witraży z ofiar parafian. Wśród fundatorów znalazł się śp. ks Proboszcz Witold Smyk i wikariusze: śp. ks. Marek Sobiłło i Ks Maciej Nizio.

8. września 2010 r. utworzona została nowa parafia pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Chmielku, której proboszczem ks. bp mianował ks. Marka Tworka.

W Parafii Łukowa od 2009 roku posługę pasterza sprawuje ks. Waldemar Kostrubiec.

<u>Proboszczowie łukowscy - czasy najnowsze</u>

ks. Kalikst Zbieć 1909 - 19
ks. W. Bojarczuk 1919
ks. W. Kruszyński 1919 - 29
ks. Ludwik Liwerski 1929 - 40
ks. W. Matuszyński 1944 - 51
ks. Józef Pajórek 1951 - 84
ks. R. SkładanowskI 1984 - 86
ks. Janusz Lipski 1986 - 88
ks. Witold Smyk 1988 – 2009
ks. Waldemar Kostrubiec 2009

Perygryncja obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej

Opracowanie materiału historycznego - W. Kubów we współpracy z L. Paluch

Konserwacja łukowskich barokowych ołtarzy

W latach 2010 – 2014, dzięki ofiarności parafian, pięć zabytkowych ołtarzy w kościele parafialnym w Łukowej zostało poddanych zabiegom konserwatorskim i przywrócono im pierwotny wygląd. Prace konserwatorsko-restauratorskie wykonano w Pracowni Konserwacji Dzieł Sztuki pana Stanisława Filipa i jego syna Macieja. Nadzór konserwatorski sprawowała pani Grażyna Żórawicka i ks. Marek Dobosz. Należy dodać, że renowację ołtarza Matki Bożej Częstochowskiej zasponsorował ks. Witold Smyk, dawny proboszcz łukowski. Parafia otrzymała również dotacje z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego oraz od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na ołtarz św. Franciszka, a także Matki Bożej Częstochowskiej i w niewielkim procencie na niektóre elementy ołtarza głównego. Koszty restauracji ołtarzy najstarszych: Matki Bożej Różańcowej i Chrztu Pana Jezusa, w całości pokryli parafianie.

Obok zdjęcie ołtarza głównego neobarokowego z figurami św. Franciszka i św. Antoniego oraz nad nimi figurami starotestamentowych proroków z XVIII w.

Najstarsze ołtarze kościoła parafialnego w Łukowej datowane na koniec XVII w.

SREBRNA STRUNA DLA NASZEJ „HARMONII”

W dniach 8-10 kwietnia 2016 roku chór „Harmonia” ze Szkoły Podstawowej w Łukowej i Miejskiego Ośrodka Kultury w Józefowie uczestniczył w XVIII Ogólnopolskim Konkursie Chórów " O Złotą Strunę..." na Zamku Królewskim w Niepołomicach. Patronat honorowy nad tym wydarzeniem objęli Arcybiskup Metropolita Krakowski Kardynał Stanisław Dziwisz oraz Burmistrz Niepołomic Roman Ptak.

W konkursie uczestniczyło 25 chórów z różnych regionów Polski, w tym chóry szkolne, akademickie, ze szkół muzycznych, parafii, stowarzyszeń, instytucji kultury. W sali akustycznej zaprezentowało się blisko 850 chórzystów amatorów reprezentujących różne grupy wiekowe. Prezentacje konkursowe oceniało Jury w składzie:

-ks. dr hab. Robert Tyrała – przewodniczący,
- prof. dr hab. Jerzy Kurcz
- prof. dr hab. Marta Wierzbieniec
- prof. dr hab. Wiesław Delimat

Chór Harmonia wywalczył „ Srebrną Strunę”. Jedna z jurorek - Dyrektorka Filharmonii Podkarpackiej pani Marta Wierzbieniec wyraziła uznanie dla umiejętności wokalnych tak młodych wykonawców. Na scenie zadebiutowali: Amelka Gromadzka, Anna Gromadzka ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Biłgoraju, Aleksandra Dzido, Anna Solak, Patrycja Hanczarek, Marcelinka Drozdowska ze Szkoły Podstawowej w Rakówce, Amelia Goch ze Szkoły Podstawowej w Babicach, Mikołaj Mielniczek i Radosław Kubaj ze Szkoły Podstawowej w Łukowej.

Oprócz zmagań konkursowych chór zwiedził Kopalnię Soli w Wieliczce, Sanktuarium w Łagiewnikach, Wawel, Rynek Krakowski i Zakopane.

W niedzielny poranek w Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej na Krzeptówkach w Zakopanem chór zapewnił oprawę muzyczną Mszy Świętej, a po niej wykonał koncert poświęcony Św. Janowi Pawłowi II. Były owacje na stojąco, gratulacje i podziękowania dla chórzystów i opiekunów. Najbardziej wzruszeni byli rodzice. Pani Anna Drozdowska napisała: ”Każdy występ dzieci dostarcza nam dużo emocji. Rozglądając się po twarzach rodziców i opiekunów widziałam dumę i łzy wzruszenia, które płynęły mimo uśmiechu na twarzy. Nie da się opisać co czujemy w takiej chwili. Jesteśmy jak jedna rodzina występy i wyjazdy zbliżają nas do siebie. Koncert na Krzeptówkach był magiczny, święty jak święte jest to miejsce. Jestem szczęśliwa i dumna, że dzieci z Rakówki za aprobatą p. Dyrektor Elżbiety Droździel dołączyły do chóru „Harmonia”.

Kierownikiem artystycznym chóru jest Elżbieta Pokorowska, a dyrygentem Sławomir Kuczek.

Elżbieta Pokorowska

Pan Sławomir Kuczek i nasi chórzyści podczas występu konkursowego na festiwalu w Niepołomicach

JUBILEUSZOWE KONKURSY ŁUKOWSKIEGO GOK-U

7 kwietnia 2016 roku w szkołach podstawowych z terenu Gminy Łukowa oraz Parafii Łukowa i Chmielek odbyły się eliminacje gminne Konkursu Wiedzy „1050. ROCZNICA CHRZTU POLSKI".
Komisja Konkursowa po sprawdzeniu 44 testów wyłoniła zwycięzców przyznając następujące miejsca:
I miejsce - **Marlena Mizerska** kl. V SP w Babicach, op. p. Jadwiga Kowalik, **Janusz Minkiewicz** kl. VI SP w Łukowej op. p. Renata Rój
II MIEJSCE – **Amelia Goch** kl. IV SP w Babicach, op. p. Jadwiga Kowalik, **Igor Majewski** kl. VI SP w Łukowej op. p. Renata Rój, **Kacper Buczek** kl. VI SP w Chmielku op. p. Beata Słoma.
III MIEJSCE – **Tomasz Dyrka** kl. V SP w Łukowej op. p. Renata Rój, **Kamil Wróbel** kl. VI SP w Chmielku, op. p. Beata Słoma.
Komisja wyróżniła:
Magdalenę Marczak SP w Łukowej op. p. Renata Rój
Agnieszkę Rorata SP w Chmielku op. p. Beata Słoma
Kingę Bednarz SP w Babicach, op. p. Jadwiga Kowalik
Szymona Niedzielskiego SP w Chmielku op. p. Beata Słoma.

14 kwietnia 2016 roku, w rocznicę Chrztu Mieszka, 12 gimnazjalistów z Łukowej wzięło udział w eliminacjach gminnych Międzywojewódzkiego Konkursu Wiedzy „1050 LAT CHRZEŚCIJAŃSTWA w POLSCE".
Najlepiej test wiedzy napisały: **Martyna Kryń** i **Aleksandra Kłębek** z klasy III zdobywając I miejsce i kwalifikując się do udziału w konkursie międzywojewódzkim.
GOK przyznał nagrody i pozostałe miejsca:
II miejsca: **Milenie Paluch** i **Annie Koman**
III miejsca: **Aleksandrze Barć** i **Pawłowi Komanowi**
wyróżnienie **Paulinie Bryła.**

Zwycięzcy i uczestnicy konkursów otrzymają dyplomy i nagrody podczas wernisażu wystawy Zabytki Parafii Łukowskiej „starożytnego pochodzenia", który odbędzie się 3 maja br. o godzinie 15 :00 w ramach gminnych obchodów Jubileuszu Chrztu Polski.

ZAPŁONĘŁO OGNISKO DUCHA ŚWIĘTEGO W ŁUKOWEJ

Nasi strażacy upamiętnili 1050. Rocznicę Chrztu Polski włączając się w akcję Związku Podhalan i Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej objętą patronatem Prymasa Polski abp. Wojciecha Polaka.

Głównym założeniem wspólnej inicjatywy był przemarsz przez Polskę Ognisk Ducha Świętego polegający na zapaleniu przez strażaków OSP w dniu 14 kwietnia 2016 r. ognia przy krzyżu na Giewoncie i następnie od godziny 20:00 ognisk w całym kraju.
Ognisko – symbol jedności narodowej oraz obecności Ducha Świętego zapłonęło na placu przed plebanią o 20:10, zgodnie z ogólnopolską instrukcją. Strażakom ochotnikom towarzyszyli: Wójt Gminy Łukowa, Proboszcz Parafii Łukowa, Dyrektor GOK w Łukowej, Zespół Męski OPOKA, ks. Tomasz, pracownik GOK oraz nielicznie zebrana młodzież.

PIERWSZA AKCJA POBORU KRWI KLUBU HDK PCK IM. KS. M. SOBIŁŁO PRZY OSP

W pierwszy dzień wiosny - 20 marca, w łukowskim gimnazjum pojawiło się aż 100 chętnych osób do oddania krwi w myśl hasła akcji - „MIŁOSIERNI JAK OJCIEC" - DAJĄC KREW, DAJĘ ŻYCIE". Dziękujemy wszystkim, a szczególnie 87 osobom, które krew oddały.

Według obliczeń zarządu klubu podczas tej akcji przekroczyliśmy magiczną liczbę 1000 litrów oddanej krwi. Dokonał tego p. Mirosław Kubaj mający 1% wkładu w powyższą liczbę, ponieważ akurat tego dnia oddał łącznie 10 litrów pełnej krwi

Galeria prac dzieci z koła plastycznego ph. „Jubileusz chrztu Polski”

(22 prace plastyczne można oglądać w Gminnym Ośrodku Kultury w Łukowej do końca roku)

Chrzest Mieszka - Malwina Paluch, lat 12, op. p. Danuta Mazurek

Mieszko I - Klaudia Grzebiennik, lat 7,
op. p. Danuta Mazurekk

Chrzest Polski - Oliwia Rój, lat 8, op. p. Danuta Mazurek